

Montreālas Latviešu
Biedrības

ZIŅOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

2001. GADA SEPTEMBRIS/OKTŌBRIS MONTREALA, KVEBEKĀ 53. GADA GĀJUMS NR.9/10. (630./1.)

VASARAS BRĪVDIENAS

Šī gada vasarā latvieši kuplā skaitā pulcējās Rīgā, lai piedalītos dažādos saietos un svētkos, kas bija apviti ap Rīgas 800 gadu jubileju. Sirmajā galvas pilsētā katram, gan tās iemitniekam, gan apciemotājam, bija savs piedzīvojums un savs pārdzīvojums. Par to rūpējās daudz ļaužu, kas bija gan organizētājos, gan darītājos, gan ciemiņos, lai pilsēta, kas "nekad nebūs gatava" visiem kļūtu tuvāka un mīlāka. Izdevās! Rīga piedzīvoja un aizvadīja savus tautas svētkus godam. Visas aprises lieku reizi pierādīja to, cik uzņēmīgi, atjautīgi un izdarīgi mēs varam būt. Cik ātri spējam pielāgoties jauniem apstākļiem un cik vienkārši spējam lietas risināt, ja tas ir izdevīgi un vajadzīgi. Protams, paši rīkotāji labi zināja, kur kaut kas bija aizgājis greizi, un, droši vien, šad un tad dziedēja savas galvas sāpes un arī to, kur bija izdevies labāk, kā bija cerēts, bet - viss tas bija to vērts! Tādus svētkus Rīga un Latvija piedzīvoja pirmo reizi. Vairāk kā pusotrs miljons ļaužu no visām pasaules malām plūda kā ļaužu upes uzpostajās pilsētas ielās. Smaidīgi, pateicīgi un atbrīvoti. Īsti tautas svētki, kuŗos neizpalika arī svešautieši un krievu izcelsmes rīdzinieki. Bez asumiem, bez liekas drūzmēšanās, katrs atrasdams savu vietu un laiku, kur iegriezties, kur satikties vai vienkārši atpūsties. Un visam tam pāri bija nolaidies burvīgais vasaras laiks, kas ļāva brīdienes Rīgā izbaudīt līdz pat pēdējam sviedru pilienam...

Netrūka redzamas un lasāmas informācijas. Stratēģiskās vietās uz lieliem paneļiem bija skaidras norādes par to, kur un kas notiek dažādajās svētku aprisēs. Kodolīgas piezīmes par katru notikumu bija atrodamas Svētku avīzes "Rīga 800" 8. numurā, kas bija rūpīgi un pārskatāmi sagatavots un salikts un ko par brīvu dalīja ir gan pa labi, ir gan pa kreisi. Tās vāku rotāja Rīgas panoramas ainava un tur varēja lasīt: *"Kas zina, kā īsti rodas iedvesma? Šajā pilsētā tā dzimst no nejaušības - no vēja spēlēm, no viņu sarunām. Nu jau astoņus gadsimtus radošais gars nav pamestis pilsētu. Mainoties laikmetiem un varām, iedvesma palikusi un iekausējusi to iespaidus pilsētas akmens mūzikā. Iedvesma, ieelpa. Ieelpo gaisu vecpilsētas ielās, jūgenda bulvāros, kādā kafejnīcā. Tā dzimst iedvesma. Šobrīd - no priecīga saviņņojuma svētku priekšvakarā. Mūsu pilsētā - Rīgā. Arī tu esi gaidīts viesis Rīgas svētkos. Gaidīts, lai iedvesmotos."* - Un iedvesmošanās notika visdažādākos veidos. Vispār jāsaprot, ka preses izdevumi Latvijā ir apbrīnojami ar savu apdares tehniku. Tiek izmantotas visas jaunākās iespējas un redzam daudz augstas kvalitātes foto uzņēmumu. Notikumu programmas bieži iespiestas uz krita papīra un krāsās, tāpat daudzi redzamāki žurnāli. Ja izdevējam ir kāds labvēlis jeb vairāki, tad šādi grezni izdevumi top. Šķiet, ka pamazām apgūstam tirgzinības principus un viss tas pamazām ved uz augšu, vienalga, ko saka mūžīgie kritiķi, bez kuŗiem jau arī nevaram un nedrīkstam iztikt, jo tie atgādina, ka lietām ir jābūt pie vietas... Latvijā šobrīd iecienītas ir sarunas/intervijas ar dažādiem cilvēkiem. Sevišķi to netrūka pirms svētku laikā, kad šo sarunu vadītāji meklēja cilvēkus no malu malām, lai ar tiem iepazīstinātu savu laikrakstu, radio un tālraides lasītāju un klausītāju saimes. Daudzus arī fotogrāfēja visdažādākās pozās. Tā - lai piegrieztu uzmanību! Citiem vārdiem, lietas šajā nozarē sakārtotas pavisam labi. Darbinieku saimes pietiekami plašas un sevišķi darbigas un laipnas. Patikami ar šiem ļaudīm tikties un parunāties un nav sevišķi jābaidās, ka tautas ausis vai acis varētu nonākt kaut kas pārāk nepieņemams. Tā tas vēl nebija pirms pāris gadiem, kad bija grūti paredzēt, kas intervijā būs lasāms. Atkal liels solītis uz priekšu!

Viss tas nozīmē tikai vienu lietu - mēs sākam viens otru vairāk iepazīt. Neesam vairs tie svešinieki un pat ne vairs ideoloģiskie pretinieki. Rodas apziņa, ka tu, cilvēks, pēkšņi esi it kā kļuvis Rīgas un Latvijas neatņemama sastāvdaļa. Un ne tikai tas, bet arī - būs pārvest kaut ko līdz uz otrām - tālajām mājām aizjūrā! Mājās, kur grib ne tikai lasīt, bet arī dzirdēt, kas notiek Latvijā, uz kuriem šobrīd daudzi vienkārši netiek dažādu apstākļu dēļ. Dzīvā valoda saista un tuvina pasaules.

Svētki bija izpelnījušies plašu atsaucību. Tajos ieradās Zviedrijas karalis, 3 valstu prezidenti - Vācijas, Igaunijas un Lietuvas - un citas redzamas personības. Pirms galvenajām svinībām, kas notika laikā no 17.-19. augustam, notika dažādi saieti, kā III Pasaules latviešu biedrību konference, II Vispasaules latviešu zinātņu kongress un Trisvaigņu ordeņa brālības dalībnieku tikšanās (no, apmēram, 1500 ordeņa un zīmju saņēmēju saimes tajā sastāv trešā daļa). Šajā ziņā interesanti atzīmēt, ka visi šie notikumi notika Rīgas latviešu biedrības telpās, Merķeļa ielā 13, kas kļuvušas par Kultūras centru, kā jau tas sirmajai Māmuļai pieder.

Nozīmīgi bija Rīgai veltītie Dziesmu svētki ar plašo tautas deju uzvedumu Skonto sporta laukumā un koncertu Meža parkā. Rīkotāji, suminot Rīgu, šoreiz bija atkāpušies no vienas otras lielo svētku tradīcijas (tā tas notika arī nesenajos Jaunatnes dziesmu un deju svētkos Rīgā). Piemēram, abos notika uģuņošana, tāpat kā Tautas svētkos. Neskatoties uz to, ka viens otrs iebilst pret it kā uz naudas "zemē mešanu", ļaudīm tā ir pievilcīga un patīk. Tādēļ tie par to nesūdzas un labprāt to skatās. Sevišķi patīka mazā formāta svētku koncerta programma, kuŗā bija ievietoti visi dziedāto dziesmu teksti.

Visur klāt bija Valsts prezidente Vaira Viķe-Freiberga, gan ar skaidru valodu, gan pavisam neuzkritoši, ieplūsdama tautas saimē. Viņa vēl arvien ir visiecienītākā persona visā valstī. Un to viņa ir nopelnījusi ar neatlaidīgu Latvijas tēla spodrināšanu pasaulē un savu tiešo attieksmi ar savas valsts iedzīvotājiem.

Un pāri visam klusi savu skatu vērsa atjaunotais Brīvības pieminekļis, kas latviešu tautai tika atklāts 24. jūlijā. Pie tā atkal notiek goda sardzes maiņa un pakājē arvien atrodami ziedi, kuŗus nolikušas gan augsti stāvošas personas, gan parasti ļaudis.

Kanada šo vasaru piedzīvojusi lielu sausumu. Rezultātā Saskačevanas provincē par kaut kādu ražu gandrīz nevar runāt. Zaudējumi ir milzīgi - triljonos (biljonos) dolāru. Daļu no tiem sedz apdrošināšanas firmas un federālās valdības Lauksaimniecības ministrija, bet ar to nepietiek - daudziem zemniekiem vienkārši jādodas bankrotā. Kvebekā karstuma dēļ dažās dienās ienācās tomātu un citu dārzeņu raža. Tas radīja jaunas problēmas tās ievākšanā. Atkal jauni zaudējumi, un gaidāms itin ievērojams cenu pieaugums dažādajiem lauksaimniecības produktiem Ekonomiskajiem apstākļiem pasliktinoties, turpinās nodarbināto atlaišanas, kas dažādajās lielfirmās sasniedz tūkstošus. Bezdarbnieku skaits augustā tādēļ pieaudzis uz pusotru miljonu un sasniedzis 7,2% no kopējā nodarbināto skaita.

Kvebekas provinces pārvalde patlaban rotātajās ap ideju ievest mašīnbraukšanas ātruma kontroli ar foto radāra palīdzību. Attaisnojums - tas provincē novērsiņot vairākus simtus upuņu auto katastrofās. Protams, tas dotu arī ievērojamus līdzekļus provinces kasē, jo pārkāpuma sodi ir lieli. Toties policija bez šīs kontroles var "noķert" tikai vienu no 6700 šāda veida likuma pārkāpējiem. Kopē-

jā aplēse ir, ka 75% kvebekiešu pārsniedz atļauto braukšanas ātrumu par vismaz 20 km stundā! Pat pilsētas ielās un skolu zōnās. Un netrūkst tādu, kas brauc 160 un pat vairāk km stundā! Steiga un ātrums ir modernā laikmeta iezīme.

Runājot par ātrumu, Elcorsy firmas Montrealā 4 krāsu ELCO 400 ciparspiedes mašina, kas ir 60 pēdu gaŗa un izmaksā ap 2 miljoni ASV dolāru, spējot iespiest 250 lapuŗu grāmatu vai 64 lappuŗu krāsainu laikrakstu 5 sekundēs! Šāds tehnoloģijas brinums, droŗi vien, driz pārvērtīs visu rakstītā vārda pasauli. □

⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗

IN MEMORIAM

HELMĀRS RUDZĪTIS

Speciāli MLB Ziņotājam

2001. gada 12. jūlijā, 98 gadu vecumā, acis uz mūŗu slēdza visā latvieŗu sabiedrībā pazīstamais grāmatu un laikraksta **Laiks** izdevējs **Helmārs Rudzītis**.

Viņu pēdējā gaitā izvadīja ŗ. g. 27. jūlijā, Ņujorkā. Atvadu svētbriŗi vadīja H. Rudziŗa mazdēla dzīves biedre, mācītāja Daina Salnīte. Viņa sirsniņos vārdos aprakstīja mīļoto "opīti" kā priekŗzīmīgu kupli sazarojuŗās ģimenes tēvu, kas gādīgi rūpējies par katru ģimenes locekli un ļāvis iepazīt satīcīgas ģimenes dzīves svētību, tai pat laikā pats dzīvojot pilnvērtīgu un raŗīgu dzīvi un tik daudz dodot visai latvieŗu sabiedrībai. No aizgāŗēja vēl atvadījās mazmeita Kristīne, vairāku draugu vārdā aktieris Ansis Mītrēvics ar L. Breiŗķa dzejoli "Mana ticība" un paŗreizējā "Laiks" redaktore Baiba Biŗole. Biŗole pastāstīja, ka arī pēc pensionēŗšanās H. Rudzītis uzmanīgi sekojis Laika darbībai gandrīz līdz savam pēdējam elpas vilcīenam. Ar skaŗu plaŗu firmu "Bellacord" (kādreiz Rīgā), apgādu "Grāmatu Draugs" (Rīgā un Ņujorkā) un laikrakstu "**Laiks**" (Ņujorkā) Rudzītis uzcēlis sev paliekoŗu un spoŗu piemiņekli latvieŗu kultūras vēsturē. Redakcijas darbā ikdienā viņŗ bijis draudzīgs un izpalīdzīgs, nereti arī kritīisks, bet katru jautājumu bijis ar mieru apsvērt no vairākām pusēm un atrast līdzsvarotu risinājumu.

Helmārs Rudzītis dzimis 1903. gada 20. jūnijā, Rīgā. Savu dzīves gāŗumu viņŗ pats, daudzu paŗiŗu mudināts, īsteīsmīgi un saīstoŗi aprakstījis autobiogrāfijā "Manas dzīves dēkas" (1984), kas ASV piedzīvoja trīs īspīedumus, bet 1997. gadā izdota arī Latvijā. Vēl nebrīves laīkos tautīeŗi Latvijā ar saŗjūsmu klausījās ŗīs grāmatas nedaudz saīsināto tekstu paŗa autora lasījumā vairākos Brīvās Eīropas radio raidījumos no Ņujorkas.

Pēc daudzu domām Helmāra Rudziŗa nenolīdzami svarīgā lomā trimdas latvieŗu sabiedrības dzīvē nav pietīekami īzvērtēta un atzīta. Atjaunotais apgāds "Grāmatu Draugs" Ņujorkā laīda klajā vairāk nekā 700 īdevumu latvieŗu valodā. Laīkraksta "Laiks" nozīme trimdas latvieŗu kultūras pasākumu veīcināŗšanā un latvieŗu kopības saġlabāŗšanā ir neatsveŗama. Diemŗēl, ŗeŗjenes latvieŗu sabiedrība H. Rudzītīm nav pieŗķīrusī nekādu atzīnības aplīecīnājumu Tautas balvas vai citā veīdā, jo "Grāmatu Draugs" un "Laiks" darbojās kā komerciāli pasākumi, tādēļ neīetilpstot apbalvojamo kategorijā. Taŗu tieŗi Rudziŗa īzmaŗa un veiksmē tīrdzīniecīskajā laukā ļāva viņām rosīties un nesa visai latvieŗu sabiedrībai nodērīgus un nozīmīgus augļus. Rudzītis bija tas, kuŗŗ 1951. janvāri **Laīkā** publicēŗja uzsaukumu latvieŗiem brīvajā pasaulē ar plaŗu, ASV prezidentam Trūmenam adresētu vēstuļu akciju īestāties par mūŗu bījuŗo kaŗavīru īelaiŗšanu uz dzīvi ASV. Rudzītis bija tas, ar kuŗa atbalstu un organizatorīsko līdzdalību 1951. gadā Bruklinas Akadēmījas operas zālē atskanēŗja Bruno Skultes komponētā un dirīģētā kantāte "Dievs, Ta-

MLB Ziņotājs, 2001. gada septembris/oktōbris

va zeme deg!" ar kori, Dŗuliarda mūŗikas augstskolas audzēkŗu orķestri un tā laīka spoŗākajiem latvieŗu solīstīem. Tas notīka, kad latvieŗu īeŗeļotāŗi sveŗajā zemē bīja knapi paspēŗjuŗi apsīldīt degūnus.

Ir tāda saŗjūta, ka līdz ar ķaklā darba rūķa nāvi noslēdzīes un uz neatġrieŗanos aizgāŗīs kāds īpaŗŗ posms latvieŗu dzīvē ASV. Paldīes Helmāram Rudzītīm par viņa devumu! Vīeglas smīltīs!

Biruta Sūrmane,
Ņujorkā

⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗

APCERES

I. Duļevska, R. Grāvere

LATVIEŗU DZĪVĀ SPĒKA ĪZMAĪŅAS 20. G. S. PĒC ANTROPOLOĢĪSKO EKSPEDĪCĪJU MATERĪĻIEM

Gribam piedāvāt sabiedrībai daŗus secīnājumos no tā lielā materiālu klāsta, kas saīstāms ar antropoģīskajiem dotumiem, kuŗu pētnīecības tradīcijas ir vairāk kā 100 gadus vecas. Jo īpaŗi gribam uzmanību koncentrēt uz kādu vienreizēŗu (orīģīnāli - unīkālu - red.), nekad nepublicētu materiālu, kas dod īeskatu 19. g. s. un 20. g. s. pīrmās pusē latvieŗu dzīvē spēka īzvērtējumam.

Jau 1936. g. vasarā Vidzemes Jūrmaļā, vēlāk Vecpīebalgā, un 1939. g. Zemgales novadā LU Anatomījas īnstitūts prof. J. Prīmaŗa vadībā, vēlāk jau sadarbībā ar tautas dzīvē spēka pētnīšanas īnstitūtu īeļplānoŗa un veīca plaŗu antropoģīskās īzpētes darbu ar īedzīvotāŗu demogrāfīsko aptauju vairāku paaudŗu gaŗumā. ŗo pētnījumu uzdevums bīja noskaidrot ne tikai statistīskos īedzīvotāŗu ataudzes rādītāŗus, bet arī noteīkt antropoģīsko sastāvu, tā īzmaīņas, pēctecību, uzzīnāt paaudŗu pēctecības saītes. 1936. g. Vidzemes jūrmaļā tīka īzpētnīti un aprakstītnī 3718 respon-dēntī, Pīebalgā 3799 cīlvēki. Zemgales novadā 1939. g. strādāts tīka trījos pagastos - Sīpeles, īzpētot 630, Līvbēŗzes 473, bet Bēŗzmuiŗas pagastā 1176 cīlvēkus. Pētnījuma programma īetvēra vīrkni demogrāfīsku rādītāŗu, kā arī atītecīgā cīlvēka dzīmŗšanas vīetu, dzīves vīetu, laulātā dzīmŗšanas vīetu, laulībā stāŗšanās vecumu, bēŗnu skaitu, atse-vīŗķī nodalot dzīvo un mīruŗo bēŗnu skaitu, kā arī brāŗu un māŗu skaitu ģīmenē. Aptaujātnīe cīlvēki snīedz zīņas arī par savu vecāku un vecvecāku tēva un mātes līnijā dzīmŗšanas vīetām, kas ļāuj jautājumu par laulību loka plaŗumu risīnāt vēl senāku paaudŗu līmenī. Diemŗēl, II pasaules kaŗŗ pārtrauca ne tikai īzpētes darbus, bet arī īegūto materiālu apkopoŗšanu, kā rezultātā īegūtnīe datī vairāk kā 50 gadus nogulēŗa Anatomījas mūŗeŗa fondos.

ŗodien, kad mēs daudz runāŗam par tautas ġenofondu, jautājums par ļoti plaŗajiem un apjomīgajiem materiāliem, uz kā pamata, kā noprotam ŗodien, arī bīja doma īzvērtēt tautas ġenofondu, ir aktuāls un pamācoŗŗ. Tāpēc mēs īzŗķīrārnīes ŗos materiālus apkopot, laī, papīldīnot tos ar pēckaŗa datīem, īegūtu priekŗŗstatu par tautas dzīvē spēka īzmaīņām 20. ġadsimtā.

Sabalsoŗot ŗos materiālus ar 1935. ġ. oficiālās tautskāītes datīem, mēs secīnām, ka īzpētnīe pakļautī 60-61% no pagastos dzīvoŗoŗajiem cīlvēkiem. Līdz ar to īzpētnītais materiāls ir pietīekami līels, laī ar to varētu operēt ne tikai lokālas populācījas, bet arī tautas līmenī.

Starp populācīju, antropoģīstīsko tīpu un etnosu īcīeŗŗ sakars. Vīspārīnot, jāsaka, ka visus ŗos trīs jēdzīenus pārstāvw kādas terītorījas īedzīvotāŗu kopa, kuŗai īr vīenots ġēnu fonds, antropoģīskā līdzība un kopīga etnīskā pīederība. Tādēŗjādī populācīja, antropoģīskā tīps un etnos ir kādas noteīktas īedzīvotāŗu kopas trīs daŗādas īzpausmes. Antropoģīskā tīps īr populācījas ġēnu

fonda ārējā fenotipiskā izpausme. Kādas teritorijas radniecīgas populācijas ar laika gaitā nolīdzsvarotu gēnu fondu vienmēr veido antropoloģiski līdzīgu iedzīvotāju grupu jeb vienotu antropoloģisko tipu.

Tauta vai nācija veido lielu un vienotu populāciju. Nācijas valsts robeža vienlaicīgi kļūst arī par attiecīgās populācijas ģenētisko barjēru. Īpaša nozīme etniskās informācijas uzkrāšanā, nostiprināšanā un bagātināšanā un etnisko tradīciju translēšanā nākamajām paaudzēm ir starppaaudžu sakariem. Etnoss attīstās un pilnveidojas tad, ja notiek visu lokālo populāciju atražošana. Ja tās panīkst un nespēj sevi atražot, tas nebūt nenozīmē tikai tautas skaita sarūkšanu, bet gan, vispirms, kāda etnosa gēnu fonda sastāvdaļas pilnīgu izzušanu.

Zemgales populācija, kas aptvēra no 1842. gada līdz 1939. g. vasarai dzimušos cilvēkus, dod iespēju grafiski atainot demografisku ainu, kuŗa rāda samērā vienmērīgu iedzīvotāju ataudzi līdz 1871. gadam, tad nelielu kritumu laikā no 1871.-1875. gadam, kas, acīmredzot, saistīts ar vairākām lielām slimību epidēmijām un tad ar zināmu iedzīvotāju ataudzes pazeminājumu no 1895.-1900. gadiem, samērā vienmērīgu pieaugumu līdz pat 1905. g., kad stipri samazinājās iedzīvotāju skaits. Pēc tam atkal vērojam iedzīvotāju pieaugumu un krasu samazinājuma likni no 1916.-1920. g., kad dzimstība samazinājās vairāk kā par pusi. Pēc oficiāliem datiem, no 1820.-1897. g. latviešu skaits pieauga par 1% gadā, Zemgalē - par 0,6% gadā, 1911.-1913. g. oficiālie dokumenti rāda samazinājumu Kurzemes guberņā par 32%.

Nodibinājoties Latvijas valstij un iestājoties mierīgiem dzīves apstākļiem, iedzīvotāju skaits atkal pieauga līdz 1930. g., kad atkal parādījās tendence tam kristies. Šai sakarā nevar neatcerēties Latvijas ārstu uzsāktu sekmīgo aģitāciju, tautas dzīvā spēka pētišamas institūta nodibināšanu, plašu programmu, par kuŗas nelielu daļu mēs arī runājam šodien. Kopīgie ārstu pūliņi, izstrādājot virkni jaunu demografijas un veselības aizsardzības programmu, sadarbībā ar valsti deva savu rezultātu - iedzīvotāju skaits pieauga, veselības aizsardzība uzlabojās. II pasaules karš darīja savu, iznīcinot lielu daļu valsts dzīvā spēka, īpaši jau vīriešu un kolonizācijas rezultātus mēs visi labi zinām.

Zemgales antropoloģiskais materiāls ļauj spriest par šī novada iedzīvotāju antropoloģisko stabilitāti un pēctecību. Lai gan visas antropoloģiskās pazīmes uzrāda izteiktu mainību, kas vismaz daļēji saistās ar gadsimta pārmaiņu procesu jeb latviešu genotipa pārmaiņām, kuŗām pieskārsimies mazliet vēlāk, Zemgales novadā saglabājās zināma pēctecība, ko apliecina kādreiz šeit sastopamā zemgaļu ciltīm raksturīgā antropoloģiskā tipa ar vidēji gaŗu un šauru galvu, šauru seju klātbūtne, turklāt dominējoša. Tai pašā laikā Zemgales novada antropoloģiskais sastāvs ir vidus laikos papildinājies ar ienācējiem no Vidzemes latgaļu kādreiz apdzīvotajiem novadiem, uz ko norāda antropoloģiskais tips ar gandrīz apaļu galvu, augstu un platu seju. Īpaši interesanti vērot vēl kādu komponentu, kas apliecina kādreiz šeit ievesto somu cilmes iedzīvotāju klātbūtni, kas integrējusies latviskā vidē, bet kuŗu atšķirīgais antropoloģiskais tips labi izdalās 1939. g. antropoloģiskajos materiālos. To iezīmē ļoti nelieli galvas izmēri - 182 mm iepretim 197 un 200 mm pāri, īsa un šaura seja, kuŗu papildina zināms vaigu ieplacinājuma līmenis.

Vidzemes jūrmalas antropoloģiskie materiāli līdztekus latviešiem raksturīgajiem antropoloģiskajiem tipiem, uzrāda arī lībiešiem kādreiz raksturīgā gracīlā, šaursejainā komponenta klātbūtni. Arī Piebalgas antropoloģiskie materiāli, savukārt, rāda vairāku komponentu eksistenci un saglabāšanos latviešu kopējā genofondā. Vispirms, tas ir izteikti masīvs antropoloģiskais tips ar vidēji gaŗu galvu,

platu un augstu seju, kuŗu jau pieminējām Zemgalē un ap kuŗu savlaik vēl Livonijas periodā veidojās topošā latviešu tauta.

Vai varam runāt par pārmaiņām, kuŗas tagad pieņemts apzīmēt par gadsimta pārmaiņu procesu? Un kad tas sākās?

Te jārunā par genotipa fenotipisko jeb modikatīvo ar ārējās vides apstākļiem saistītu mainību, ko tagad pieņemts apzīmēt par gadsimta pārmaiņu procesu. Ko mēs šai sakarā varam sacīt?

Zemgales antropoloģiskais materiāls rāda, ka visas antropoloģiskās pazīmes apliecina izteiktu mainību jau pagastu jeb lokālo populāciju ietvaros. Pavērojot jau vecāko grupu, kuŗas dzimšanas laikā no 1842. -1880. g., antropoloģiskos izmērus, redzam, ka galvas gaŗums gan vīriešiem, gan sievietēm variē no maziem līdz pat lieliem izmēriem (172-206 mm vīriešiem Bērzmuižas pagastā, 182-208 mm Sīpeles pag. un 183-210 mm Līvberzes pag.) tas pats attiecas uz galvas platumu, sejas platumu un augstuma izmēriem. Līdzīgas parādības vērojamas arī starp sievietēm. Ļoti liela ir vīriešu auguma mainība (Bērzmuižas pag. no 157-pat 182 cmm).

Pavērojot Zemgales novada otrās paaudzes līdzīgus izmērus, tās paaudzes, kas dzima laikā no 1881.-1910. g. un bija no 29-58 gadi veci cilvēki, redzam, ka, saglabājoties pazīmju mainības kopējai stabilitātei, palielinās galvas gaŗums, sejas platums un augstums un jo īpaši palielinās ķermeņa gaŗums, kas pieaug par 11 cm 30 gados jeb 0,37 cm dekādē. Tas ir pazīmes, kas nesaistās ar antropoloģiskā tipa izmaiņām. Vēl jaunāku paaudzi - 1911.-1915. g. dzimušos - raksturo vēl lielāka galvas gaŗuma un platumā palielināšanās, tiesa - sašaurinājoties sejas platumam.

1967.-1970. gadu antropoloģiskie materiāli rāda, ka šis process stabilizējas un kopumā tie daudz neatšķiŗas no 1911.-1915. g. dzimušo izmēriem.

Tātad var droši sacīt, ka gadsimta pārmaiņas notiek. Lai tās precīzāk konstatētu un noteiktu to raksturu, nepārtrauktību vai pārtrauktību, aplūkojām visu Zemgales materiālu pa atsevišķām piecgadēm paaudžu ietvaros. Varam sacīt, ka gadsimta pārmaiņu raksturu iezīmē tādas parādības, kā galvas kausa gaŗuma palielināšanās, kas atzīmējama jau vecākās paaudzes cilvēku vidū, kas dzimuši attiecīgi no 1842. -1880. g.. Tas šai laikā pakāpeniski pieaug no 186 mm - 194,4 mm un turpina pieaugt arī līdz 1885. g., bet nākamajā desmitgadē samazinājas atpakaļ uz 1875. g. līmeni. Ap gadsimta miju galvas gaŗums vēl vairāk samazinās, uzrādot tendenci palielināties tikai no 1906.-1910. g., kā arī no 1911.-1915. g., līdz pat 1921. g.

Otra gadsimta parādību izpausme - sejas augstuma palielināšanās, un trešā - auguma gaŗuma pieaugums, kas skaidri parādās, sākot ar 19. g. s. 70-tajiem gadiem. Līdzīgi galvas gaŗuma rādītājam, arī ķermeņa gaŗums 80-tajos gados samazinās un tad jūtami pieaug līdz, apm., 1910. g.. Līdzīgu procesu tikai pēc ķermeņa gaŗuma izmēriem konstatēja arī mūsu kolēģas I. Kokare, J. Vētra, Dž. Krūmiņa un U. Teibe, pētot jauniesauktos kaŗavirusus. Kā atzīst pētnieki, gadsimta pārmaiņu cēloņi ir gan ekoloģiskie, gan sociālie, tāpēc šīm pārmaiņām ir adaptīvs raksturs. Gadsimta pārmaiņu cēloņi ir gan vides, gan ģenētisko faktoru kopums, tāpēc "starppaaudžu izmaiņas" jāskaidro kā fenotipiskas un mikroevolucionāras izmaiņas. Tā to atzīst poļu pētnieks Volanskis. Gadsimta pārmaiņas, kuŗas novēro cilvēka bioloģiskajā attīstībā, ir ļoti jūtīgs stress, sociālo un ekonomisko izmaiņu kopums, kā arī vides transformācijas piesārņojuma indikaturs. Tādi vides faktori, kā uztura ieradumi, dzīves veids un infekciju slimības, šķiet, ir galvenie cilvēka augšanas un nobriešanas

procesa modeļu atšķirību cēloņi dažādām etniskām un sociālām grupām.

Mūsu materiālā konstatētā zināma pārtrauktība kopējā mikroevolucionārajā procesā liek meklēt cēloņus šai parādībai. Viens no tiem parādās kā dzīves apstākļu pasliktināšanās un slimības.

Runājot par gadsimta pārmaiņām jāmin vēl kāds rādītājs, proti, jau pirmās vecākās paaudzes materiāls, izsekojot šo cilvēku tēvu un mātes, kā arī vecvecāku mūža garumam un nāves cēlonim, rāda, ka 19. g. s. atšķirībā no 18. g. s. un 19. g. s. sākuma datiem, pakāpeniski parādās noteikta tendence, kas savas aprises iegūst jau, sākot ar 1855. g. Izrādās, ka viena trešdaļa iedzīvotāju mirusi slimības rezultātā, kamēr divas trešdaļas - no vecuma nespēka. Ap 1875 - 1880 gadu šis rādītājs, kad cilvēki vairāk mirst slimību dēļ, tuvojās 39-40%.

Lielāko procentu starp slimībām, no kuņģa mira vecākās paaudzes, kas paši dzimuši laikā no 1842.-1880. g., bija trieka (5% gadījumu), tuberkuloze (3,4% vīriešu un 2,8% sieviešu), tūska, krūšu slimības, plaušu karsonis, kas sievietēm atsevišķās piecgadēs sastādīja pat 10%. Nelielu % skaitu deva izsituma tīfs (1,1%), bakas, sievietēm arī dizentērija. Šīnī laikā novērojams arī senākais ca ventricula kuņģa vēža gadījums, no kuņģa mira ap 1,5% cilvēku.

Kā rāda mūsu materiāls, tad 19. g. s. pats sākums un pirmā trešdaļa bija samērā mierīgs, ar lielām epidēmijām nesaistīts laiks, bet otrās paaudzes materiāli jau rāda arī epidēmiju sekas. Šīnī laikā mainījies arī tas, ka, apmēram, gandrīz puse aptaujāto cilvēku vecāki, jau sākot no 45 gadu vecuma, mira dažādu slimību rezultātā. Pieaudzis ar plaušu karsoni, audzēju, tuberkulozi, sirds slimībām un nelaimes gadījumos bojā gājušo skaits.

Vairums pētnieku, kas rakstīja par slimībām, kas bija izplatītas Baltijas guberņās 19. g. s., norāda uz infekcijas slimībām, piezīmējot, ka Krievija pēc šo slimību mirstības rādītājiem ieņēma vienu no pirmajām vietām pasaulē. No izplatītākajām slimībām minēja cholera, malāriju, gripu, parazitiskā tīfa formas, zarnu un bērnu infekcijas slimības. Kā atzīst medicīnas vēsturnieki, 19. g. s. sešas reizes plosījās cholera, piecas reizes - mēra epidēmija. Tā Zemgales novada vecāko paaudzi no 1818.-1823. g. varēja skart choleras epidēmija, vai nākamā, kas plosījās no 1826.-1837. g.. Tomēr cholera kā nāves cēlonis minēta vienā gadījumā, bakas - 3. Visai iespējams, ka šie atsevišķie gadījumi varētu būt saistīti ar epidēmijām, taču mūsu priekšā ir ilgdzīvotāju izlase. Taču to, ka tas varētu atspoguļot arī epidēmiju sekas, balsta kādas atmiņas. Tā Neilands Jānis, dzimis 1875. g., atcerējās, ka tēva māte mira 50 gadu vecumā no tīfa, vienlaicīgi ar mātes tēvu, kas arī bija tīfa upuris.

1782. gadā novērojama, it īpaši Baltijā 1889./1890. gados bija gripas epidēmija, ko pārslimoja 50% iedzīvotāju. Pēdējo reizi cholēra plosījās 20. g. s. sākumā. Tas viss atstāja iespaidu uz tautas un populāciju genofondu.

Ne velti jaunā valsts 1920. g. uzsāka cīņu tieši pret šīm slimībām. Nav mūsu uzdevums piesaukt skaitļus, pieminēsīm tikai, ka cīņa ar šīm slimībām, tāpat kā vides apstākļu uzlabošanās, īpaši jau 30. gados, bija sekmīga.

Noslēgumā gribētos dažus vārdus sacīt par mūsdienām. Te jāpiemin, LZA Ekonomikas institūta Apcerējums par Latvijas iedzīvotājiem - veselības un mirstības teritoriālās atšķirības Latvijas un iedzīvotāju prognoze līdz 2015. g.. Pētnieki konstatēja, ka pieaudzis to lipīgo slimību skaits, kā tuberkuloze, kašķis, difterija. Kaut arī šīs grupas īpatsvars kopējā saslimšanā ir niecīgs, to tālāka izplatība rada trausmi sociālās bīstamības dēļ. Tas liecina par sanitāro apstākļu pasliktināšanos un veselības izglītības nepietiekamību.

□
*Referātu I. Duļevska nolasīja 10. augustā III Pasaules latviešu biedrību konferencē, RLB telpās, Rīgā.

LATVIEŠU KAĶAVĪRI CĪNĪJUŠIES ARĪ SENOS LAIKOS

Kopš nezināmiem laikiem, kamēr vien latvieši dzīvojuši Dzintarjūras krastā, tie ir vēlējušies dzīvot brīvībā; brīvi veidot savu dzīvi, kultūru, tradīcijas. Senatnes liecinieki mums stāsta, ka mūsu senči bijuši varonīga tauta. Vai ikkatrs vīrietis ir cīnījies par savas tautas tiesībām, brīvību, labklājību. Un tikai savu drosmīgo zemes aizstāvju pavēni, mūsu tauta varēja piepildīt savu nacionālo misiju - sasniegt saimniecisko labklājību un saglabāt sevi caur gadu tūkstošiem.

Par latvju kaķotāju varonīgām gaitām stāsta skandināvu senās teikas; tās stāsta par niknām jūras un sauszemes kaujām ar senajiem kuršiem, gan latviešu, gan prūšu, gan zviedru un dāņu zemēs, pateicoties kuršu varonībai, mūsu zeme daudzreiz tika pasargāta no skandināvu iebrukumiem.

Seno zemgaļu cīņi stāsti ir nepārtraukts varoņu eposs. Tikai ar viltu un nodevību vācu bruņinieki tos pieveikuši, kad drošsirdīgākie bija krituši. Kā no vēstures ziņām, 100 000 zemgaļu 1290. gadā, karaļa Nameja vadībā, aizgāja uz Lietuvu, bet nekapitulēja.

Retāk tiek minētas seno letgaļu cīņas. Vēsturnieks prof. Edg. Dunsdorfs saka, ka tagadējās Latgales nomākšana turpinājās vēl ilgāk. To papildina U. Ģērmanis: "Letgaļi bija sīksta un izturīga cilts. Gadu simteņiem ilgās cīņās pret dažādiem ienaidniekiem, tos nespēja ne satriekt, nedz pārtautot."

Senie stāsti un chronikas ir bagātas ar latvju kaķavīru tēlojumiem un kauju aprakstiem, kas liecina par varonīgām cīņām un pašupurēšanos, aizstāvot savu zemi. Tēvzemes gods un brīvība senlatvju kaķavīram bija cēlākie tikumi, kuņģu aizstāvēšanai viņš upurēja pat savu dzīvību. Tautas dziesma saka:

Labāk mani kaķā kāva,
Ne celiņa maliņā:
Lielu kungu kaķā kāva,
Suni ceļa maliņā. (320094)

Latvijas liktenis vienmēr bijis ļoti smags. Atrasdamās lielu tautu un valstu starpā, tā arvien bija strīdus objekts. Te sadūrās divas pasaules - Austrumu un Rietumu. Krievi - cērtot logu uz Rietumiem un vācieši ar zobenu rokās - "Drang nach Osten". Grūti būtu minēt kādu zemi, kas tik daudz cietusi no kara, sevīki tās austrumu daļa - Latgale. Tās izdevīgā ģeopolitiskā un stratēģiskā stāvokļa dēļ, pēc Baltijas jūras piekrastes sacentās gan vāci, gan krievi, gan poļi, gan dāņi un zviedri.

Visvairāk mūsu zemi ir apdraudējuši sīrotāji no austrumiem - moskovīti, krievi (kriviči). Pateicoties seno letgaļu varonībai, bieži vien tie nav tālāk tikuši, Tā pārējie latvju novadi tika pasargāti, kamēr letgaļu zeme un iedzīvotāji bija smagi cietuši. "Letgaļi ilgu laiku sekmīgi nosargāja Latvijas austrumu robežu pret krieviem. Tas prasīja lielu drosmi (U. Ģērmanis - Latgaļi sardzē pret Austrumiem)."

Latvieši nav apmierinājušies tikai ar pasīvu savas zemes aizstāvēšanu vien, dažreiz tie pārgāja pretuzbrukumā un vajāja ienaidnieku tālu aiz savām robežām, vai arī atmaksas nolūkā iebruka ienaidnieka zemē. Piemēram, par kaķošanu Prūsijā, tautas dziesma saka:

Apkārt jāju prūšu zemi,
Cauri laidu zobentiņū. (31929)

Krievu Nestora chronika liecina, ka zemgaļi un letgaļi asiņaini satriekuši krievu spēkus. Deviņi tūkstoši krievu kaķavīri palikuši guļam, kaujas laukā. Novgorodas chronika, savkārt, priecājas par atmaksu - krieviem esot izdevies pārsteigt letgaļus, nogalināt 40 vīrus un aizvest gūstā viņu sievas un bērnus.

Lai labāk varētu aizstāvēties pret uzbrukumiem tika celtas pilis, kas bija senlatviešu cietokšņi. Seno pilskalnu vietas liecina, ka šis pilis savā vairākumā kā loks apņēmis mūsu zemes austrumu robežu.

Senlatviešu kaņavīra apbruņojums bija zobens, šķēps, loks ar bultām, āva jeb kaņa cirvis, kaņa vāle un vairogs. Zobens bija parastākais ierocis. Šķēpu izliedoja duršanai, resp., sviešanai. Īpatnējs ierocis bija kaņa vāle - ar smagu, resnu galu, apkaltu dzelzs asumiem. To izlietoja sišanai, resp., "galvu skaldišanai". Jātnieki bija bruņoti ar zobenu un šķēpu, bet kājnietki - ar pārējiem ieročiem.

Kaņavīri bija apvienoti vienībās, kuņas sauca par karogiem. Katrai vienībai vai karogam bija savs ārējs apzīmējums: gaņā kātā piestiprināta krāsaina un izšūta drēbe - kaņa karogs, no kā arī cēlies karogs tagadējā nozīmē. Atskaņu chronika min:

Kā zemes sargi uz Rīgu steidza

Vēl Cēsu kopa, kā man teica.

Kad kaņa ziņu dzirdēja.

Viens brālis simts vīru atveda.

Tie nāca braši, diženi;

Šis kopas karogs sarkans bija,

Turklāt ar baltu svitru tas

Pēc cēsiniķu parašas.

... To patiesi jums

Es saku, ka latvju karogs ir tas. (230. lpp.)

Par latviešu kaņavīru varonību liecina arī tas apstākļi, ka vāciešiem, kam, neapšaubāmi, bija labāki ieroči, spēcīgākas bruņas, parāka tehnika, tomēr bija vajadzīgs vairāk par simts gadu, lai iekaņotu mūsu zemi, gan ar varu, gan ar viltu.

Vēstures avoti liecina, ka larvju kaņavīrs turpina eksistēt arī pēc mūsu zemes iekaņošanas. - "Latvju kaņavīrs ir ciniņies visos laikos. Tas satopans ikvienā Latvijas vēstures laikmetā, sākot ar mūsu vēstures ausmu un beidzot ar neseno pagātņi," saka prof. Edg. Dunsdorfs.

Mūsu tautā iegājies nepareizs uzskats, ka latviešiem kaņavīri bijuši tikai senajos patstāvības laikos - pirms vācu ienākšanas un pēc tam tikai jaunākajos laikos - Latvijai iegūstot patstāvību. Arī pēc mūsu zemes pakļaušanas svešām varām, latvieši nav bijuši tikai pasīvi vērotāji, bet gan aktīvi līdzdalībnieki visos vēstures notikumos, sevišķi latvju kaņavīri. Tāpēc nekādā ziņā nevaram runāt par 700 gadu verdzību. Tai laikā latvieši nav bijuši vergi. Ar vergiem līgumus neslēdz un kaņapulkos tos neņem. Runātāji neapjauž, ka "no vēstures viedokļa šāds teiciens ir absurds, no psiholoģiskā viedokļa - slimīgs un no patriotiskā viedokļa - kaitīgs," tā saka prof. Edg. Dunsdorfs. To papildina K. Rudzītis: "Latviešu tauta nekad nav bijusi vergu tauta, bet gan uz laiku nebrīva. Nebrīvība savu kulmināciju sasniedz 17. un 18. g. s.. Visgrūtākie laiki latviešiem sākās, kad visi Latvijas apgabali nokļuva Krievijas varā. Tas ir latviešu tautas vēstures tumšākais posms."

Arī pēc Livonijas konfederācijas nodibināšanas mūsu zemei nemitīgi uzbruka gan leiši, gan jo sevišķi krievi, kas bija jau apvienojušies lielajā Moskovijas valstī. To nevarēja aizstāvēt tikai nedaudznie vācu bruņinieki. Tāpēc kaņos bija jāpiedalās pašu latviešu kaņavīriem, kas bija paredzēti līgumos starp latviešu valstīm un vāciešiem. Atskaņu chronika daudz stāsta par vācu-latviešu kopējām cīņām pret krieviem:

Nu latvji, libji nekavējās,

Bet krieviem droši atmaksāja.

Tur brangas bruņas bojā gāja

No skaudru šķēpu dūrieniem;

Bet vācu smagiem zobeniem

Daudz bruņcepuņu sašķelts tika.

Kam kauties mūžam neapnika,

Tur darba tika gana daudz.

Bij deviņpadsmit simtu krievu kauts,

Kas nāvei meslus samaksāja,

Bet pārējie, tie skrēja, jāja,

Ka tikai savpusē lai kļūtu.

Vēl tagad viņi kaunu jūt. (41. lpp.)

Letgaļi varonīgi cinijušies pret Jāņa Briesmīgā iebrucējiem. Droširdīgie Latgales vīri pat vairākkārt pārgājuši pretuzbrukumos. Kaut arī krievu un tatāru vilni tie nespēja apturēt, iebrucēji pārpludināja mūsu zemi, tāpat kā II pasaules kaņa laikā.

Par kādu atmaksas gadījumu Rennera chronika stāsta: "Šai laikā daugavpilieši un rēzeknieši ar 150 zirgiem, 80 kaņavīriem, 3000 zemniekiem un diviem viegliem lielgabaliem devās uz Krasnogorodsku, Krievijā. Viņiem nonākot pie robežas, krievi ar kauju centās tos atturēt, bet viņi necieta zaudējumus. Viņi dedzināja tālu un plaši. Nodedzināja Krasnogorodskas oulsētu un divus klosterus..." Tā bija latviešu atreibība par Jāņa Briesmīgā kaņapulku varas darbiem un necilvēcībām Latgalē un pārējā Latvijā.

Livonijas kaņa laikā latviešu kaņavīri bija ieguvuši ārzemju ievēribu, tāpat, kā I pasaules kaņā latviešu strēlnieki ieguva Eiropas slavu, kaur arī abās reizēs ši slava dārgi maksāja. Livonijas kaņā tūkstošiem latvju kaņavīru krita cīņās pret krieviem.

Zviedru laikā latvieši tikuši vervēti armijai un kalpojuši zviedru pulkos. Zviedru armijā ir bijis lielāks skaits latviešu kaņavīru. Lielajā Ziemeļu kaņa laikā tika formēti brīvprātīgie latviešu zemes sargu bataljoni. Pavisam bija seši latviešu bataljoni: Cēsu, Kokneses, Turaidas, Tīrzas, Valmieras un Alūksnes. Bataljonu zilos karogus greznoja vienā pusē Kārļa XII kronis, otrā pusē - Vidzemes ģerbonis. Šie 6 bataljoni 9 gadus ļoti grūtos apstākļos cinijušies pret krievu pārspēku. Un latviešu kaņavīri tajos gados bija gandrīz vienīgie Vidzemes aizstāvji. Tikai pēc šo bataljonu iznīcināšanas krievi ieņēma Vidzemi.

Simts gadus vēlāk, Napoleona kaņa laikā, krievu valdība arī mēģināja dibināt latviešu bataljonus, bet tas beidzās ar pilnīgu neveiksmi, jo nebrīvus ļaudis ir grūti pārvērst par kaņavīriem. Latvieši tai laikā jau bija nospiesti vieslīlākā nebrīvībā. Mūsu jaunākajā vēsturē latviešu kaņaspēka daļas tikai atkal nodibinātas I pasaules kaņā - latviešu strēlnieku pulki. Tad nāca Latvijas atbrīvotāji, kuņas kaujās vadīja atkal brīvās Latvijas karogi. Tad sekoja labie gadi. Atkal mūsu tēvzemi dimdināja brašo nacionālās armijas kaņavīru soļi. II pasaules kaņa laikā latviešu kaņavīrs atkal parādīja vienreizēju varonību Latviešu leģiona rindās.

Mūsu senči piedzīvoja vācu, poļu, zviedru un krievu laikus. Mūsu zemi pārstaigāja daudzie kaņi, kuņas arī latvietim kā kaņavīram vajadzēja pildīt savu tiesu un nest savus upurus, atrodoties gan svešu zemju kaņaspēku daļās, gan arī atsevišķās latviešu vienībās. Kā vēsture liecina, gandrīz nav tādas kaimiņzemes, kur nebūtu cinijušies latvieši. Tā zviedru armijā latvju jātnieki palīdzējuši Gustavam Ādolfam izcīnīt lielo Breitenfeldas kauju, cinijušies pie Prāgas un Reinzemē. Kaņojuši Polijā, Holandē un Ungārijā. Kurzemes hercoga Jēkaba laikā daudz latvju kalpojuši Kurzemes koloniju pulkos Gambijā, Tobago un citur.

Latviešu kaņavīri tomēr nekad nav bijuši algādži, kaņa kalpi, ši vārda pilnā nozīmē. Kaut arī dažreiz tie cīņās gāja svešā vadībā, svešos kaujas tērpos, tomēr viņu krūtīs deģa tēvzemes mīlestības liesma un viņu doma bija: izdevīgā brīdī atbrīvoties no svešajiem. Tādi bija strēlnieki, Latvijas atbrīvotāji un leģionāri.

To apliecina arī ģen. fon der Golca (toreizējā vācu virspavēlnieka Latvijā) teiktie vārdi viņa memuāru grāma-

tā: "Meine Sendung im Baltikum", kur viņš saka: "Noskaņojums latviešu tautā un latviešu kaŗaspēka vienībās ir tāds: Erst die Bolschewiken, dann die Deutschen! Un tas ir ar latviešu Ulmaņa valdības ziņu un mudinājumu (149. lpp.)."

Ari II pasaules kaŗa laikā bija līdzīgs noskaņojums. Leģionāri dziedāja: "Mēs sitīsim tos utainos un pēc tam tos zili - pelēkos!" Un kad kaŗa beigu posmā radās izdevība, latvieši steigās nomainīt vācu emblemas pret latvisko uzlēcošās saules zīmi pierē. Tāpat latviešu kaŗavīri bija lepni, ka viņu svešo kaujas tērpū greznoja Latvijas vairodziņš. Viņu mugurā bija svešs kaŗa tērps, bet no viņu apziņas nevarēja izraut domu: latviet's biju, latviet's esmu un latviet's palikšu!

Ilgais nebrīvības laiks, kādā mūsu zeme atradās un ko tautā sauc par 700 verdzības gadiem, protams, nebija palicis bez iespaida arī uz kaŗavīriem. Cik bezbailīgs, apzinīgs un pašreizējais tas apdziedāts mūsu tautas dziesmās, brīvas zemes un brīvās tautas laikā, - tik grūtsirdīgs un nospiedošs tas bija svešu kaŗapulku rindās, sevišķi krievu cara laikos.

Bet tomēr krievu okupanti varēja saliekt tikai latvieša miesu, bet ne garu. Tiklīdz bija atskanējis sauciens stāties latvju kaŗapulkos, ar Latvijas kaŗogiem aizstāvēt pašiem savu zemi, tā atkal, kā uz burvja mājienu, radās simti un tūkstoši, kas sekoja saucienam. Atkal radās varoņi, kas visgrūtākos apstākļos gāja cīņās, gūdami slavas pilnas uzvaras par godu savai tautai, par aprīnošanu citiem. Tikai tie var kļūt varoņi, kuŗiem ir skaidrs mērķis, kuŗus apgaro augstāka ideja. □

Izmantotie materiāli:

Prof. Dr. Edg. Dunsdorfs - Zīle, Senie stāsti.

Uldis Ģērmanis - Latviešu tautas piedzīvojumi.

Ditlebs Alnpenke - Atskaņu jeb rimju chronikas autors bijis bruņinieks un piedalījies visos kaŗos.

Tautas dziesmu 10. sējums.

K. Rudzītis - Nameja Gredzens Nr. 12./13.

Ģen. Fr. Virsaitis - Latvju varoņu gaitas.

Alberts Raidonis,
Čikāgā, ASV

⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗ ⊗

VI D O K Ļ I

VAI MŪS GRIB UZVARĒT AR IEBIEDĒŠANU?

Kad 7. Saeimas deputāte Ingrida Ūdre Francijas prezidentam ieminējās par rietumvalstu, sevišķi pēdējos gados, gan materiālu, gan arī piedāvājot īpašus sadarbības veidus Krievijai - Žaks Širaks to nenoliedza, bet mierināja mūs ar apgalvojumu, ka "šodien Krievijā lietas labāk virzās uz priekšu", liekot saprast, ka Krievijas politika nav vairs līdzīga PSRS. Prezidents teica, ka "hegemoniskais komplekss, par laimi, pieder pagātnei un tas vairs nav pašreizējais, mūsdienīgo Krievijas vadītāju uzskats".

Diemžēl, fakti liecina par pretējo. Draudi un ļaunprātīgi Latvijas apmelojumi pat ne birst, bet list, gāžās kā laviņa. Ja palīdzību sniegtu agresīvajai Krievijai tikai Francija, tā būtu mazāka nelaime un mums būtu grūti ko iebilst. Daudz nopietnāks kļūst stāvoklis, ja naudu dod Krievijai plaša "starptautiskas sabiedrība", Eiropas savienību (ES) ieskaitot.

Ka tas tā, par to vēsta "Panorama Latvii". Mēs taču zinām, ka Cilvēktiesību komitejas vadībā atrodas bēdīgi slavenā latviešu nīdēja Tajāna Ždanoka; zinām, ka "Panorama Latvii" ir tā pati Rubika "Sovetskaja Latvija". Tagad zināms arī tas, ka darbībai pret neatkarīgo Latvijas valsti no Eiropas kases saņemti 3800 eiro (!). Negantā plāna realizēšanai Eiropas naudu dabūt palīdzēja ne mazāk bēdi-

gi slavenā Kaija Gertnere, kas vadīja Cilvēktiesību biroju Latvijā (Tātad bija ES funkcionāre).

Saceltā skaļā kampaņa pret apgāda "Vieda" vadītāju Gardas kungu un viņa domu biedriem liek mums vēl uzmanīgāk vērtēt ES istos mērķus.

Tiekšanos iekļūt ES ir maldī. Vienota Eiropa (arī pasaule) nav un nebūs. Tas ir mīts. ES viens no globālisma politikas mērķiem ir jaunas nācijas radīšana (Nesen gribēja radīt padomju nāciju!). Grib panākt, lai nebūtu vairs konkrētu valstu pilsoņi, bet Eiropas (arī pasaules) pilsoņi, bet tāds ir istens klaidonis.

ES kalpo starptautiskā kapitāla apvienošanai. Tas nebūtu slikti, ja tas nebūtu mērķis, bet gan līdzeklis, piemēram, garīguma atgūšanai, vai lai glābtu pasauli no morāla pagrimuma. Eiropas kungu (arī Latvijas) piedāvātā Eiropa ir ceļš uz vēl tālāku latviskās kultūrvides degradāciju, pie beznacionālas vides. Vai to mēs gribam? Visa vienādošana, apvienošana (unificēšana) ir ne izdzīvošanas, dzīves uzlabošanas, bet gan pilnvērtīgas dzīves iznīcināšanas metode. Mūs mēģina un mēģinās izmantot lielvalstu kungu mērķu labā.

Tas, ko te rakstu, nav tikai mūsu - nacionālistu izdomājums. Nesen kāds man atgādināja kādreizējās Lielbritānijas premjeres Margaritas Tačeres 1996. g. rakstīto "The European Family of Nations": Eiropa noteikti būs stipra, ja tai būs Francija kā Francija, Spānija kā Spānija, Lielbritānija kā Lielbritānija - katra ar savām pašas parašām, tradīcijām un identitāti. Tas būtu neprāts - no tām visām veidot vienu kopīgu Eiropas identitāti!

Tačerei taisnība, jo valsts ir neatkarīga cilvēku kopa ierobežotā teritorijā, ar savu atšķirīgu identitāti, kultūru, tradīcijām, ideoloģiju, etnisko sastāvu - savām īpatnībām. Tikai varmāka to visu grib iznīcināt.

Es nesludinu izolētību, taču mūsu glābiņš nav meklējams ES. Daudz vērtīgāki būtu, ja mēs visbūtiskākos jautājumus veiktu kopīgi ar vistuvākajām valstīm - Igauniju, Lietuvu un Ziemeļvalstīm, noformējot to divpusīgos vai daudzpusīgos līgumos, neradot jaunus centrus un perifērijas.

*

Atgriezies pie šo apsvērumu virsraksta: mūs mēģina iebiedēt. Tas nav nekas jauns. Tas darīts jau daudreiz. Mūsu stāvoklis nav viegls, jo "lielie" (biezie) austrumos un rietumos ir "saziedājušies", lai gūtu labumus, upurējot mūs - Baltijas tautas.

Jāpzinās galvenais: mēs būsīm tik stipri, cik mūsu griba darboties, vienoties. Neviens cits mūsu labā neko nedarīs. Eiropas kungiem mēs esam vajadzīgi, ne lai mums darītu labu, bet lai labi būtu viņiem uz mūsu rēķina (Doma no J. Austruma grāmatā "Nevienam mēs Latviju nedodam").

*

Atliek man pateikt sirsnīgu paldies Gardas kungam par jaunatnes pulcināšanu, ceļa rādīšanu, drosmi stāties preti apvienotiem ļaundarīem.

Sirsnīgs paldies Lauku Avizes redakcijai un personīgi V. Krustiņa kungam par palīdzēšanu atmāskot tautas interešu nodevējus - visādus Kobānovus, Muižniekus, Tēraudas, Gertneres, Urbanovičus, Dimantus, Vēberus, Lejiņus, Rozenvalžus, Krupņikovus un citus, kuŗu vairums izpilda ārzemju pasūtīnājumus. Tā ir saujiņa nozēlojamu pakalpiņu. Aiz viepiem stāv "maizes tēvi". Ja būs vajadzība, mēs publicēsim nosodījumus ar daudzu organizāciju pilnvaroto parakstiem, aiz kuŗiem stāv tūkstoši.

Neceriet iebiedēt!

31. 07, 2001

Eduards Berklavs,
Rīgā

MLB Ziņotāja līdzstrādnieki - Helēna Celmiņa (pa kr.) un Viktors Kalniņš (pa labi) ēdnīcā Vērmanītis, ko iecienījuši rīdzinieki un kuņģa tiekas dažādi jaudis no visas pasaules. Otrā līdzīga vieta ir atrodama Elizabetes ielas otrā pusē, pašā Vērmanes parkā - Tējas namiņš.

KAM PIEDER RĪGAS ZEME?

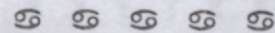
Dome par to klusē. Vai ilgi vēl klusēs? - Bet okupanti rikojas. Viņi ātri atrod zemes īpašniekus un veikli, bez lieka trokšņa nokārto darījumus. Viss notiek, apmēram, pēc viena šablona. Latvijā, kā jau zināms, vairums zemes īpašnieku ir cienījamā vecumā, ap 80 un vairāk gadu. Viņi ir smaga likteņa un slimību nomocīti, pie tam bez līdzekļiem, lai atlikušos mūža gadus nodzīvotu pieticīgi. Pie tādiem ļaudīm ierodas krievi ar priekšlikumu zemi pārdot. It kā nekā nelikumīga tur nav. Trūkumā nonākušajam latvietim krievs parāda žūksni dolāru, pie notāra nokārto zemes pirkšanas-pārdošanas līgumu un lieta darīta, kārtējais zemes gabals likumīgi pārgājis krieva īpašumā, bet naba-ga latvietis paliek pie sasistas siles, bez zemes, bez naudas un klusē, jo krievs prot piespiest klusēt.

Reizēm rodas arī godīgs pircējs, kas norunu pilda, bet zeme šā vai tā pāriet okupantu īpašumā. Katrs zin, ka visvieglāk ir apkrāpt mazus bērnus un vecus cilvēkus. Pašlaik Rīgā notiek kārtējais mēģinājums vai nu izkrāpt, vai nopirkt zemes gabalu zem cenas, kā mēdz sacīt - "par sviestmaizi". Kundzīte dzīvo lielā nabadzībā, bet viņai pieder zeme 2000 kvadrātmetru platībā. Krievs, kā vienmēr, ir par visu labi informēts un viņai sola 10.000 dolārus (\$ 5 par kv. m.). Kundzīte priecīga bez gala. Viņa grib kļūt par daudzu dolāru īpašnieci. Viņai šķiet, ka tā ir milzīga nauda un ka krievs, kas šo naudu piesola, ir ļoti labs cilvēks un nāk kā glābējs tieši laikā. Viņa nav paaugstinājusies, cik liela ir zemes faktiskā vērtība un nemaz nemēģina to darīt. Viņa grib naudu. Tūlīt. Vienīgi nevienam nav zināmi krieva plāni; par zemi godīgi samaksāt solīto summu, vai arī nemaksāt neko, jo Latvijā katrs var rīkoties kā patik, pēc savas sirdsapziņas, ja tāda ir.

Kāds jautās, bet kādēļ latvieši tik reti nopērk zemi? Uz laukiem pērk, bet Rīgā kaut kā izvairās, it kā atkāpdamies krievu mafijas priekšā. Daudziem vienkārši ir bailes no krievu mafijas draudiem un darbiem. Neviens precīzi nezina, kādā veidā un vai ir labi samaksāts par lielajiem sešstāvu namiem pašā Rīgas centrā, kuņģus savā īpašumā iegādājās Maskavas mafijas Solnceva brigāde...

Tiktāl par nekustāmiem īpašumiem un zemes gabaliem, kas ir ar juridiski apstiprinātiem dokumentiem pārgājuši krievu īpašumā. Neoficiāli krievi apsaimnieko un gūst milzīgu peļņu no visiem zemes gabaliem, kas ir starp daudzstāvu dzīvojamajiem namiem visā pilsētā, ierīkodami maksas autostāvvietas. Viss pamatīgi aprēķināts. Neviens savu autiņu pie savas mājas nevar novietot bez maksas. Ja viss tāpat vien turpināsies, kā līdz šim, tad jau ilgi vairs nebūs jāgaida, ka okupanti teiks "Naša Rīga". Un tas būs pamatoti. Ko teiks Rīgas dome? □

Helēna Celmiņa,
Rīgā

KRIEVU VILTUS PATRIOTISMS UN IMPERISKĀ MENTALITĀTE

Latviešu un ārzemju prese visai nelabprāt apspriež acīm redzamu viltus patriotisma un imperiskas domāšanas renesanci Krievijā. Pastāv veselīgs patriotisms un tā izkropļojums - šovinisms. Pret pirmo mums nebūtu nekādu iebildumu. Diemžēl, virsroku ņem nevis patriotisms ar tā domu, kā labāk iekārtot dzīvi pašā Krievijā, bet tā viltus forma - šovinisms. Kad es viesojos Maskavā, toreiz kā "Brīvās Eiropas" radio līdzstrādnieks, uz ielas uzdevu vairākiem desmitiem maskaviešu jautājumu: "Kas jums ir pievilcīgāks, vai dižena un varena Krievija jeb labklājīga, sakārtota Krievija?" Ar pirmo tika saprasta varenība tieši militārajā jomā. Daudzi, it īpaši vidējā un vecākā gāduma uzrunātie (respondenti), izteicās par diženumu. Un tas ir Maskavā, kur tomēr lielākā skaitā atrodami intelligenti cilvēki ar patstāvīgu domāšanu nekā provincē.

Starp citu, Krievijas vēsturē vēl nekad nav bijis tik liels visādu "patriotisku" partiju un kustību skaits. Par tēvzemes aizstāvjiem (no kā?) mēdz sevi saukt visu nokrāsu partijas un politiskās kustības, sākot ar demnkrajiem un beidzot ar komunistiem un atklātiem fašistiem, tādiem kā makašovieši. Tā ir dzīves realitāte: citādi tie nesavāks vēlēšanās nepieciešamo balsu skaitu.

Raksturīgākās šovinisma izpausmes ir klajs antiamerikānisms un antibaltisms, it īpaši gan oficiālajā limeni, gan

presē kultivētais antilatviskums. Šeit es nemaz nerunāju par pataloģisku naidu pret kaukāziešiem, it īpaši brīvības cinitājiem čečējiem. Kādā sabiedriskās domas aptaujā 37% aptaujāto izteicās, ka visus čečēņus vajadzētu iznīcināt. Vai pasaulē vēl atradīsies kāda civilizēta valsts, kur tik liels procents atklāti aicinātu uz genocīdu - veselās tautas iznīcināšanu? Nekā divaina jau nav, ja Žirinovskis pat no Krievijas domes tribīnes aicināja uzmet atombumbu uz Čečeniju, lai tur paliktu tikai bedre (Tātad iznīcinot arī tur dzīvojošos krievus).

Par antiamerikānismu nav ko brīnīties. Padomju totalitārais režīms to kultivēja vienmēr. Vai varēja gaidīt ko citu, kad pie varas atrodas rūdītais čekists Vladimirs Putins? Padomju režīma sabrukums zināmā mērā noveda pie tā, ka krievi atbrīvojās no, t. s., padomju patriotisma, bet ne kādā mērā ne no lielkrievu šovinisma. Tiesa, deviņdesmito gadu sākumā cerības, ka Rietumi palīdzēs sakārtot dzīvi materiālā ziņā, vājināja ksenofobiju, pat izsauca zināmas simpatijas pret Rietumu demokratijām. Bet reformu neefektivitāte, to sāpīgums, aizvien pasliktinājušais ekonomiskais stāvoklis kontrastā ar valdošo aprindu korupciju un neredzētu zādzību, neredzēts noziedzību pieaugums - viss tas izsauca rūgšanu tautā. Krievu valdošā elite un viņai paklausīgie masu informācijas līdzekļi mēģina sanādot Rietumeiropu ar Ameriku, nosodīja NATO rīcību Dienvidslāvijā, mēģinot pašai uzkundzēties Balkānos. Tā cenšas pataisīt komunistisko Ķīnu par savu sabiedroto pret ASV. Un jauca Tuvo Austrumu konfliktā. Krievija visādi cenšas pierādīt pasaulei, ka tā joprojām ir superlielvalsts, kaut visā visumā ir vidēja stipruma valsts, kur ir vajadzīga finansiāla, tehniska un cita veida Rietumu palīdzība. Bet pēc sociālajiem rādītājiem to nevar nekādi nosaukt par vidusmēra lielvalsti. Tā krietni atpaliek pat no Latvijas diezgan nožēlojamā stāvokļa sociālajā sfairā.

Krievijas cara Pēteris I statuja 20. augusta pēcpusdienā Kronvalda parkā aiz Kongresa centra, Rīgā. Tās slepenā nostādīšana un atkal aizvešana uz citu novietojumu izraisīja plašas pārrunas un politiskas situācijas šodienas Rīgā. Ap to dotajā brīdī bija pulcējušies ap simts skatītāju, lielākoties, krievu izcelsmes rīdzinieki.

ASV veido attiecības ar Krieviju sakarā ar tās reālo vietu mūsdienu pasaulē. Valstī, kur joprojām valda superlielvalstiska mentalitāte, tas tiek uzņemts kā vēlme pazemot to, ierobežot tās suverēnitāti. Tieši tā Krievija slimīgi reaģēja uz apsūdzību, ka tā pārdod militārās tehnoloģijas un kara tehniku Irānai un citām teroristu valstīm.

Pašā Krievijā vērojams milzīgs antiamerikānisma uzbangojums, īsta amerikanofobija. Februārī izdarītajā sabiedriskās domas aptaujā 34% aptaujāto par Krievijas gal-

veno ienaidnieku nosauca Amerikas Savienotās Valstis. Pagājušā gada maijā tādu bija 27%. Pieaugošā tendence ir skaidri saredzama. Starp citu, par galveno ienaidnieku tika nosaukta arī Latvija!

Šajā sakarā krievu mentalitātē aivien vairāk devalvējas demokrātiskas vērtības. Lielāka kļūst nostalgija pēc komunistiskās pagātnes. Viltus patriotisms ir pateicīga augsne kareivīgam šovinismam, kas mūsu acu priekšā transformējas par neonacismu, krievu fašismu. Tieši augošo krievu nacismu liekas neredzam Rietumu masu mēdiji, kamēr par bijušo latviešu leģionāru gājieniem tiek kladzināts kā par draudu visai pasaulei.

Krievu imperialistiskās domāšanas draudus saprot arī daži krievi. Pagājušā gada decembrī laikraksts "Literaturnaja gazeta" publicēja Genādija Ļisičkina rakstu ar visai ziņīgu nosaukumu - "Krieviju novārdzina imperiskais vīruss".

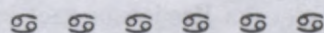
Daži vārdi par Latvijas un Krievijas attiecībām. Krievijai neizdevās nevienā starptautiskā forumā panākt atbalstu savai apmelošanai pret Latviju. Tomēr tā nerimstas, it īpaši, kad to visādi uzkurina piektā kolonna pašā Latvijā, arī Saeimā.

Šī melīgā propaganda atrod dzirdīgas ausis pašā Krievijā. Nesen Rīgā iznākošais krievu laikraksts "Vesti so-godņa" aprakstīja gadījumu, kad Krievijas pilsētā Tverā notika plaša Latvijas rūpniecības preču izstāde. Latvijas pārstāvja Gunāra Kazeka uzstāšanās laikā, kāds huligāns viņam meta ar vecu oļu. Bija atrasts pamflets, kas ieteica latviešiem nogriezt ausis, atņemt Rīgu un pašus latviešus iznīcināt.

Protams, Krievija ir svarīgs tirdzniecības partneris, bet nedrošs. Turklāt pirms dažiem gadiem Krievijas finansiālā krīze smagi skāra arī Latviju. Ir jāmeklē pēc iespējas citi tirdzniecības partneri, ne tikai Eiropas savienībā, kas visādi Latvijas attīstību bremzē vai atbalsta tikai sev vēlamā virzienā.

Nesen avīzēs parādījās ziņa, ka "limonovieši" devušies uz Dženovu, lai uzaicinātu tur sapulcējušos anarchistus, vienkārši runājot - banditus un laupītājus - rudeni uz Rīgu. Domājams, lai arī šeit sarīkotu grautiņus. Liekas ka drošības policijas priekšnieku Reiniku un Satversmes aizsardzības biroja šefu Kamaldiņu tas ne tikai neuztrauc, bet pat neinteresē, jo viņi ir aizņemti ar ciņu pret latviešu nacionālismu modri kopā ar prokuratūru un tās šefu Maizīti raugās, vai tikai kāds žurnālists "neapvaino" okupantus un viņu līdzskrējējus. □

Viktors Kalniņš,
Rīgā

VĒL VIENA ŠAUBĪGA ATZĪME LATVIJAI

Kad mums iet labi, nekautrējamies pamācīt tos, kas slimo.

- Terence, *Sieviete no Andros* (166. g., PME)

2001. g. ANO 'attīstības mērījums' (*Human Development Report*) Latvijai 162 saimē ierāda 50. vietu, tieši aiz Trinidadas un Tobago. Nedaudz labāk Igaunijai - 44. v., Lietuvai - 47. v., Krievija paliek 55. vietā. Pirmās sešas pēc kārtas: Norvēģija, Austrālija, Kanada, Zviedrija, Beļģija, ASV. Tālāk 13. v. Francija, 14. v. Anglija, 17. v. Vācija. Tabulas pēdējās 28 (visai bezcerīgas) valstis visas atrodas Āfrikā.

ANO 'attīstības indeksu' saliek no 'labklājības' rādītājiem. Galvenie: sagaidāmais mūža ilgums (life expectancy), lasītspēja, caurmēra pilsoņa gada peļņa un izglītības līmenis. Šogad lielāka ievēriba piešķirta veselības pakalpojumu pieejamībai, jaunu tehnoloģiju izmantošanai un sieviešu uzņemšanai augstākās izglītības iestādēs - ANO

HDPR uzsver, ka uzlabojumi tādos 'plašos iecirkņos' darbojas kā vispārējas attīstības 'motori'.

Dabīgi, galvenais nav 'vieta', bet virziņš uz augšu, vai leju. Kāpēc, piem., ASV noslidējusi no pag. g. trešās uz sesto? Ne tāpēc, ka valsts kļuvusi nabagāka (caurmēra ienākumi turas otrā vietā, tieši aiz Luksemburgas), bet ASV jauniešu 'iestāšanās izglītības iestādēs' tagad ieņem 12. vietu, pilsoņa sagaidāmais mūža ilgums - 24., aiz Spānijas, Grieķijas un Ķīpras. Un tālu aiz Japānas (vienīgā valsts pasaulē, kuŗā jaundzimušais var puslīdz droši iece- rēt 80. g. jubileju). Kanada noklupa no pirmās uz trešo vietu to pašu iemeslu dēļ. Pie secinājumiem (par izglītības, veselības pakalpojumu kvalitāti) nav jākavējas - vienalga, kādus burbuļus pūš politiķi.

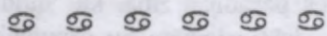
Visumā HDI (*Human Development Index*) ir gājis uz augšu - it īpaši Ēģiptē, Indonēzijā, Korejā un Portugālē. Āfrikā, Krievijā un Austrumeiropā tas kritas. Krievijā tas jau nokritis zem 1980. g. līmeņa, Lietuvā zem 1990. g., Latvijā zem 1985. g. Igaunija un Latvija pelnījušas īpašu piezīmi sakarā ar sieviešu 'aiziešanu' no augstākās izglītības 1985.-1997. g. posmā. Neviena Baltijas valsts nav minēta kā 'technologijas izmantotāja' - jaunāko patapinot savām vajadzībām, skatoties uz pētniecības ieguldījumiem, ražošanu, eksportu, lietpratēju apmācību, informācijas apgrozības centru ('infozōnu') veidošanu, utt.

Liekot aiz auss pamatotas aizdomas par bij. padomijas 'izstrādātiem' datiem - tie lielā mērā bija meli, tāpat, kā viss pārējais - tomēr jāsaprot, ka Latvijas '10. neatkarības gadu bilde' nav kopsummā iepriecinoša. It kā... spēku aplaupīta. Lai par to precizāk izskaidrētu lietpratēji.

ANO ziņojums visos sikumos pieejams tiklu adresē www.undp.org/hdr2001/ un to (pilnībā, vai pa gabaliem) var viegli izdrukāt labā kvalitātē ar Adobe Acrobat palīdzību. □

2001. gada augustā

Juris Mazutis,
Otavā

VAI TIKAI POLĪTISKS ANALFABĒTISMS, VAL...?

Visa politika balstās vairākuma vienaldzībā.

- James Reston, *The New York Times*, 1968. g. 12. jūnijā.

Kanadas ministru prezidents Kretjens (Cretien) olimpiādes mītiņu laikā Maskavā ticis ar Krievijas vadoni Putinu un pēcāk izteicies, ka 'atbalsta Krievijas iekļaušanu NATO'. Krievi, re, 'grib būt eiropieši'. Nē, ko tur daudz un vēl labāk, 'viņi jau ir eiropieši'. Putins par tādām mulķībām - vienos smaidos. Šai galā... apdullinošs klusums.

Varētu spekulēt, ka Kretjenam kaut kas pielipis no bodītes gaisotne, kuŗas rezultātā pludmales voleju olimpieši septiņu gadu laikā spēlēs smilšu piekrautā Beižingas Tiananmen laukumā (fakts: Ķīna tieši šo bēdīgo vietu nodarbībām pieteica... bet IOC 'kungu' par bezkaunīgu izvēli - ne pušplēsta vārda.). Varētu domāt, ka Kretjens 'deva mājienu' sakarā ar drīzo viņa tirdzniecības 'misiju' uz bij. padomiju - neskatoties uz to, ka tur nupat nolaupīta vesela Kanadas eļļas firma un ārzemju ieguldījumi bēg no nelikumības un korupcijas, cik vien ātri iespējams. Arī varētu pabrīnīties. Vai Kanadas lideris parlamenta atvaļinājuma laikā uz savu roku sludina krasu maiņu NATO attiecībās?

Tādam pēkšņam kūlenim grūti sameklēt loģisku motīvējumu, vai 'atsperšanās vietu'. Sāksim kaut vai ar minēto (un regulāri izpropagandēto) krievu 'eiropismu'.

Dabīgi: brutāls 70. g. 'eksperiments' bankrotējis - tagad drīkstētu cerēt, ka Krievijā veidojas inteligēntas aprindas, kuŗas no izolācijas grib 'atgriezties Eiropā'. Un, ka tās saprot 'civilizētu tautu saimes' nozīmi: tā varētu pali-

dzēt Krievijai atkopties un attīstīties labvēlīgā virzienā. Bet turpat stipri plašākas un spēcīgākas aprindas 'atgriešanos' vienādo ar 'zaudētā atgūšanu', prasa noteicēju lomu 'pierobežā', aktīvi paredz savu 'interesu' panākšanu ar varas darbiem. Tādi ļaudis nekā nav gribējuši 'būt eiropieši'. Viņi grib 'būt Eiropā' pa vecai modei (tanku aizsegā), lai atkal kungotu pakļautā guberņā (kur tiem 45 gadus gāja jauki)... jo pašmājās karjēras izredzes nav pārāk spožas. Šo bīstamo teiksmi čekists Putins no pieredzes labi pazīst un kā dūri tur kabatā. Vai Kretjens to nav ievērojis?

Un lielā, melnā krievu tautas masa - ko tā grib? Noplukušās Krievijas iekšienē 'būt eiropietim' jēdziens caurmēra krievam nav pat samaņā. Eiropu viņš nav redzējis un neredzēs. Tur ir kaut kas par 'lielo patriotisko uzvaru' un 'iegūtā nodevīgu pamešanu'... bet tas arī viss. Tālāk loģiski: tie, kas vēl sapņo imperijas sapņus, gudri runā un Maskavā riko greznas 'pieņemšanas' izrādes ar Putinu galvenā lomā, rūpējas tikai par savu peļņu un ietekmi. Atpalikusē krievu tauta tādā spēlē ir izmantojams objekts. Tās 'gribēšanu', kā parasts, noteiks 'rikotāji'. Tik daudz Kretjens varēja izlobīt no diplomātu, izlūku un avižu ziņām, ja neizdevās parunāties ar 'istiem cilvēkiem'.

Bet pieredzējuša politiķa pretenzija, ka krievi 'jau ir eiropieši'... apvaino istus eiropiešus. Tāds neapdomāts 'nonsenss' izsmej un demoralizē tos, kas, krievu jūgu nokratījuši, cenšas 'eiropizēties'. Demokratijas izpildījumā, darba tikumā, likumības nodrošināšanā, mafijas apkarošanā, labklājībā, saimniecībā, sabiedrisku pakalpojumu kvalitātē, vides aizsardzībā, starptautiskā sadarbībā - vienalga kādā jomā un pie kādas normālas attīstības mērauklas stāvot - Krievija paliek tālu aiz Eiropas standartiem un tiem netuvojas. Krievija nav parādījusi elementāru tādu standartu saprašanu, nav par tiem demonstrējusi nopietnu interesei un tos neciena. 'Jau ir?' *Ne tuvu nav*. Uz atombombām un bruņojumu neskatoties, Krievija ir plika 'trešās pasaules' valsts. Putinam (un daudziem vēl) tāda sāpju bērna apkopšanai un audzināšanai - nevis militāristu fantāziju apmierināšanai - jānozīmē milzīgi līdzekļi un neatlaidīgas pūles.

Iesim tālāk. Neviena 'eiropiska' valsts civilkaŗā neapšauj savus iedzīvotājus tā, kā krievi Čečnijā; par 'stāvokli' Kretjens Putinam izteicis 'rūpes', bet tās, laikam, brāļošanas nebremzē. Neviena 'eiropiska' valsts nevajā, ar 'nodevību' neapsūdz un neapcietina vides piesārņošanas lieciniekus tā, kā Krievija Nikitinu... kad viņš parādīja, kā pamestās bij. padomijas zemūdenes rūšē un laiž radioaktīvu piesārņojumu (kontamināciju) Ziemeļjūrā, kurās otrā pusē guļ Kanada. Neviena, lai cik nejauki būtu īpašnieki, ar varu neslēdz avizes un televīzijas raidītājus tikai tāpēc, ka kritizēta valdība. Nevienā bij. slepenpolicists nevarētu pretendēt uz prezidenta amatu, atjaunot diktatūras himnu. Neviena neatturas no noziedznieku izmeklēšanas, kamēr Krievijā gulaga 'draugi' klaigā ielās zen Staļina ģimenes. Neviena 'eiropiska' valsts ar likumu nenosaka - kādas reliģijas 'attaisnojamas', kādas ne. Neviena nepieļauj ārzemju palīdzības un ieguldījumu izlaupišanu (par bijušo 'tautas īpašumu' nemaz nerunājot) tik milzīgos apmēros, ka - paraustot plecus - pieļāvusi un pieļauj 'jaunā' Krievija. Vienīgie krievi, kas 'jau ir eiropieši' (bēdīgākā nozīmē), ir mafijas nodaļas Berlīnē (arī Toronto, Ņujorkā...). To visu Kretjens zināja. Vajadzēja zināt - ja padomnieki turējās profesionālā savu pienākumu izpildījuma līmenī.

Ieejas karti, t. s., 'augstākās sabiedrības klubā' ir jānopelna. Gribēšana un varēšana, kā nemitīgi atgādina citiem NATO kandidātiem, ir divas dažādas lietas; gājienā no vienas uz otru jāiztur smags gatavošanās process. Vārdu sakot: uzbāzīgu kaimiņu nevar ar pāris vārdiem iecelt 'ģimenes locekļa' kārtā - turklāt bez pārbaudes un ģimenes piekrišanas.

Nu, nelaimīga kļūme. Viena pārsteidzīga 'muldēšanas' reizīte, lai televīzijai iznāktu parastās '10 ziņu sekundes'. Un tomēr - varbūt ne.

Vai momentā aizmirsta NATO būtība? Vienotība ir NATO raksturpavediens. Pamatos tā ir *aizsardzības* organizācija, kuŗas biedri visi sola nākt palīgā gadījumā, ja vienam kāds uzbrūk. Turpat 45 gadus vienīgos draudus pie-teica padomijas uzpūtīgās 'intereses'; NATO pacietīgi, sekmīgi kontrēja. Vai 'jaunā Krievija' nepārprotami parādī-jusi, ka 'agresīvi vairs neuzvedīsies'? Ka tagad valda plaša un jūsmīga 'lidzvērtīgo partnerība' - un tāpēc 'NATO spēki vairs nav vajadzīgi'? Un tāpēc... kādēļ neaicināt bijušo ie-naidnieku uz 'sadarbību'? Pat uz... 'integrāciju'? Kaut kur Maskavā dezinformācijas nodaļas atbildīgie, droši vien, saņēmuši brangas prēmijas.

Par tādām iepotētām illūzijām pavīpsnāsim - un būsim uzmanīgi. Putina Krievija nupat parakstīja 'draudzības' li-gumu ar komunistu Ķīnu ('lai atspēkotu ASV globālo ie-tekmi'), piedraudēja teroristu režīmiem (Sadama Irakas, Gadafi Libijas u. c.) pārdot bruņojumu, ja ASV neatsakās no 'zvaigžņu kara' raķešu aizsardzības sistēmas izveidoša-nas. Putina militārie birokrati neprot nemelot - piem., sa-kaŗā ar 'Kurskas' avāriju. FBI un CIA aģentūras arvien darbojas (un tiek atklāti) Krievijas algoti 'kurmji'. Kana-das izlūkdienests (CSIS) brīdina, ka Ķīna un Krievija (ta-gad arī 'partneri') ar tiklu palīdzību 'ņem uz grauda stratē-giskos rietumu mērķus', resp., gatavo 'elektroniska uz-brukuma' iespējas. Un tā bez gala, joprojām. Tā paša vecu vecā spēlīte... smalkākā aranžējumā. Un tādas gaitā - vai nebūtu izdevīga NATO iefiltrēšana, neitralizēšana, izputi-nāšana? Putins, pateicoties Kretjena 'jaunatvērtām dur-vīm', uzstādījis izvēli: 'laižiet mani iekšā, vai slēdziet to bo-dī ciet!'. Nevieni nav atbildējis - draudziņ, nomierinies... bet nav arī skaidri un gaiši apstiprināta *fundamentāla* NATO pastāvēšana.

Aizkulisēs 'lems tie, kas naudu liek galdā', Vai: 'no-teikšana - lielākam bataljonam'. Tālu lielākais NATO 'ba-taljons' ir ASV. ASV aizrāda, ka aizsardzības izdevumi (budžeta procentos) Kanadai, samērā ar citām NATO valstīm, noslidējuši priekšpēdējā vietā - nedaudz virs spē-cīgās Luksemburgas limeņa. Labi, ASV noteiks tālāku NATO attīstību (cerams, par labu Baltijas iekļaušanai) - un Kretjena 'idejām' nebūs liels īpatsvars. Bet, bet... kas notiktu, ja 'Dubja' (Džordžs 'W' Bušs) - 'ieskatīties Putina dvēselē, savus izdevumus aprēķinot - sāk 'domāt'... re, nebūtu nemaz tik traki, ja krievi iestātos NATO... tad viņi (ar saviem, ne mūsu bruņotiem spēkiem) varētu 'garan-tēt' Austrumeiropas neatkarību. Un tik daudz nesūdzētos par 'ietekmes zaudēšanu' - godīgi atzīstoties - mums tik neinteresantā pasaules nomalē. Neiespējami? Vēl vienā muļķības momentā... 'ideāls atrisinājums'. Papiņš Bušs tādējādi tirgojās ar Gorbačovu.

Kretjena 'formulas' apsvēršanā mājo nāvīgs drauds valstīm, kuŗas - krievu okupāciju nokratījušas - iegājušas NATO saimē, vai (kā Baltijas) lūdz pieņemšanu. Padomā-jiet, Ministru prezident, kāda tām būs vilšanās (un nākot-ne!), ja - atkal - ielās soļotu sarkanarmijas zaldāti... NATO ķiverēs. Ja nesenam okupantam atkal jādod 'bases'. Ja tas ievazās 'piederīgos' un 'palīgus'. Ja tiem dos iespēju 'dar-boties'. Vai tāds pašnoteikšanas principiems pretīgs iznā-kums paredzēts NATO paplašināšanas plānos - kuŗus Jūs atbalstījāt? Vai aizmirstat, ka Austrumeiropa grib no Krie-vijas un tās pretenzijām beidzot norobežoties, pasargāties - kamēr Jūs, bez apdomas, par 'eiropismu'...? Putina izlik-tās ēsmas norīšana atdzīvinātu Jaltu. Tieši to, ko *krievi* grib. Ar tādu 'mājienu' var stripot visas neatkarības ceri-bas, sākt jauna veida okupāciju. Cienijamais Ministru pre-zident, tas nav sīkums. Austrumeiropa labi pazīst krievu

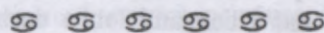
'garantijas'; neviens Jums nav uzdevis veicināt izvarotāja atgriešanos nozieguma vietā. Tieši otrādi: Jūsu pirmais pienākums ir - garantēt, ka kaut kas tāds nevar atkārtoties. Stājas nosukums: elementāra *moralitāte*.

Nost to, ko krievi 'grib'. Pirmā vietā liksim to, ko vē-las tautas, kuŗas no krievu 'gribēšanas' jau cietušas 45 ga-dus - un nevar atļauties jaunu variantu piedzīvot. Tieši tā-pēc tās 'grib' iestāties *rietumu, Eiropas un Atlantijas* (ne mistrotā) NATO: lai izslēgtu plēsīgu 'kaimiņu', kas tām la-bu nav vēlējis un nevēl. Kas tām piedraud pie katras ie-spējas. Elementāri, Ministru prezident. To vajadzētu sa-prast. Kanadai, kuŗa nekad neatzina krievu okupācijas li-kumību Baltijā, nav tiem jādāvina jauna izdevība.

Krieviju NATO? Nē, paldies! Nekādā veidā nedodam 'atbalstu' nule pa priekšdurvīm izraidīto ļauno spēku ielai-šanai no aizmugures. Un tādā garā gaidām trāpīgas pie-zīmes no mūsu organizācijām, LNAK politiskās nozares, PBLA un stingru protestu no Latvijas diplomātiskā dienesta. Starplaikā, kontaktējiet jūsu federālo deputātu un Ka-nadas Ārlietu ministriju. □

2001. gada jūlija

Juris Mazutis,
Otavā

DAUGAVAS VANAGI

VALMIERA RETROSPEKTĀ

Neapšaubāmi, DV CV sēde un DV 10. Globālās die-nas, kas risinājās no 30. jūlija līdz 6. augustam Valmierā, paliks organizācijas vēsturē kā vienreizējs notikums. Ta-gad, kad viss ir aizvadīts un bija iespēja notikušo bez stei-gas domās pārcilāt, ir izkristalizējušies vairāki notikumi un lēmumi, kas šo vēsturisko saietu pacēla augstu pāri ikdienai.

Vispirms, jāizsaka paldies tiem, kas izkārtāja mums iespēju pulcēties šajā skaistā gaujmalas pilsētā. Imants Balodis ar DV 10. Globālo dienu rīcības komitejas darbi-niekiem Vācijā un Latvijā bija veikuši vienreizēju, apsvei-camu izkārtojumu. Tas prasīja milzīgu darbu no rīkotā-jiem un tikai viņi zina, ja bija lietas, kuŗas nenorisēja, kā bija iecerēts. Raugoties no apmeklētāju puses, kļūdas ne-varēja manīt, jo, ja tādas bija, tās bija niecīgas, nenozīmi-gas un publikai nemanāmas.

DVKV sēžu atklāšana notika Valmieras domes sēžu zālē. Grūti vārdos izteikt to sajūtu, kāda mani pārņēma,

kad apzinājos, ka šī ir tā diena un stunda, ka šī sēde organizācijas 56 gadu vēsturē pirmo reizi notiek mūsu tēvu zemē. Spēcīgi izskanēja tautas lūgšana Dievs, svēti Latviju, jo tā plūda no visu klātesošo sirdīm. Ka esam vienota tauta apstiprināja latviešu koris no Omskas apgabala Sibīrijā. Daudziem, mani ieskaitot, bija miklas acis, kad tas dziedāja *Par dzimteni dziesma skan sērīgi man*. Latviešu tautas traģēdija, ka esam izkaisīti pa visām pasaules malām, bet visiem vienmēr tuvs būs sapnis par dzimteni.

DVCV darba sēde ilga 3 dienas. Pieņēma 12 lēmumus - ierosinājumus, kas katrs svarīgs un nozīmīgs savā laukā. Vairāki no tiem pieņemti agrāk, tikai citādāk izteikti, tomēr svarīgi vēl šodien. Uz tiem jāvērs DV biedru - vanaģu, vanadžu un organizācijas labvēļu uzmanība. Nedalīts atbalsts jādod 5. lēmumam: *"DV CV atbalsta ikvienu pasākumu, kas veicina Baltijas valstu iekļaušanu NATO un aicina pastiprināt vēstulju rakstīšanu savu zemju politiķiem un valdību pārstāvjiem, lūdzot viņu atbalstu NATO paplašināšanai."*

DV CV un DV zemju valžu darbībai, attiecībā uz Baltijas valstu uzņemšanu NATO bija jāiet tālāk kā tikai aicinājumam vēstulju rakstīšanas akcijai politiķiem. Tālab valde nolēma ziedot Apvienotai Baltiešu Komitejai Vašingtonā ASV \$ 5,000.-, kas izlietojami lobīja darbam. Līdzekļus ņēms no G. Astras fonda. Laba bijusi zemju atsaucība: DV Austrālijā devusi \$ 1,000.-, DV ASV \$ 2,000.-, DVF Anglijā \$ 2,000.-, DV Kanādā \$ 2,000.-; kopā \$ 12,000.- (Visas summas ASV dolāros). Atbalsts lobīja darbam nākamajos mēnešos ir ļoti svarīgs, jo martā sāksies NATO kandidātvalstu izvērtēšana. Šeit jānorāda, ka DV CV līdzekļi šādām vajadzībām nāk tikai no G. Astras fonda, kas atbalsta vēl vairākus citus nacionāli politiskus pasākumus, un tas patreiz ir ļoti saplācis. DV CV griežas pie nodaļām, org. biedriem un labvēļiem ar aicinājumu atbalstīt fondu ar ziedojumiem, tos nosūtot zemju kasieņiem.

Apstiprinošu lēmumu pieņēma attiecībā uz DV jaunatni un vanadžēniem - turpināt jaunatnes programmu mērķtiecīgu izveidi, kas attiecas uz sportu, vēsturi un informatīvo darbību. Sevišķu vērību pievērsīs DV jaunatnes studentu stipendiju programmas tālākai izveidei. Tā darbojas pie DVCV pārstāvniecības Latvijā. Valde visā pilnībā atbalsta šo lēmumu.

Ļoti svarīga ir 8. rezolūcija: *"Turpinot sekmīgu DV organizācijas darbību, svarīga ir iekšējā disciplīna. Nodaļām, apvienībām, kopām un atsevišķiem biedriem ir jāievēro un jāpilda ieteikumi un pieņemtie lēmumi. Vēreiz atgādinām, ka aprūpei Latvijā domātie līdzekļi, ieskaitot atbalstu DV jaunatnei, vanadžēniem, vasaras nometnēm un jaunatnes sportam bez izņēmuma virzāmi caur DV CV pārstāvniecību Latvijā."*

DV CV sēdes 3. diena iezīmējās ar ļoti svarīgu notikumu. Šī gada martā Latvijā no 2 DV novirzieniem izveidojās viena organizācija - Daugavas Vanagi Latvijā. Ņemot vērā un atzīstot nepieciešamību ciešai sadarbībai, 2001. g. 2. augustā parakstīja sekojoša satura dokumentu:

KONKORDA DEKLARĀCIJA

Kopš Cedelgemas vēsturiskajām dienām aicinājums: "Daugavas Vanagi, sasauksimies!" ir vienojis tūkstošiem vanaģu un vanadžu visā pasaulē.

Šis aicinājums ir atslēga visu pārpratumu pārvarēšanai. Šajā aicinājuma zīmē Daugavas Vanagu organizācija tēvzemē un bijušās trimdas zemēs vienojas strādāt un darboties kopīgu mērķu īstenošanai tautas un valsts labā.

Daugavas Vanagu Centrālās valdes pilnvarotie un Daugavas Vanagu Latvijā Centrālās valdes pilnvarotie ar parakstiem apliecina abu organizāciju apņemšanos:

- *Cīnīties par latviešu tautas kopības saglabāšanu;*
- *Rūpēties par latviešu valodas un tradīciju kopšanu un latviešu kultūras saglabāšanu un jaunradi;*
- *Atbalstīt DV Jaunatnes un Vanadžēnu kustību, kas ir nākotnes nodrošinājums;*
- *Sniegt dažāda veida atbalstu un palīdzību tautiešiem, kuŗiem tas nepieciešams;*
- *Izvērst iespējami ciešu sadarbību un domu izmaiņu.*

DVCV vārdā Varimants Plūdons

DVL CV vārdā Jānis Krūmiņš

*

Sēdes dalībniekiem plašu izskaidrojumu par paveikto un nākotnes iecerēm Lestenes Brāļu kapu izbūvē deva kapu fonda valdes priekšsēdis N. Romanovskis. Paveikts daudz, bet daudz darba vēl priekšā. To varēs īstenot, ja būs vajadzīgie līdzekļi. Rezultātā DV CV aicinājums: *"DV Centrālā valde izsaka pateicību organizācijas biedriem un labvēļiem par atsaucību atbalstot Lestenes Brāļu kapu izveidošanu. Daudz ir paveikts, bet lai izvestu līdz galam šo kapu izveidošanu kā goda pilnu atdusas vietu Otrā pasaules kara varoņiem, ir vēl nepieciešams katra latvieša un latvietes turpināts atbalsts. Sekosim DV Goda priekšnieka izteiktam aicinājumam: - Kas tad cits, ja ne mēs?"*

N. Romanovskis pasniedza DV priekšniekam V. Plūdonom Pateicības rakstu par ieguldījumu Lestenes Brāļu kapu izveidē. Saņēmējs norādīja, ka šī pateicība pienākas visiem tiem, kas nākuši ar savu atbalstu un to vēl turpina.

Notika DV CV tikšanās ar Vides Aizsardzības Kluba (VAK) vadību, kas norādīja, ka vēl arvien neesot atrisināts okupācijas varas izdarītais vides piesārņošanas jautājums. Problēmas tiekot radītas vēl šodien, it sevišķi neapdomīgā un neplānotā mežu izciršanā. Radās atzinums: *DV CV tika iepazīstināta ar Vides Aizsardzības Kluba darbību un atzīst, ka Kluba centieni Latvijas vides aizsardzības jomā ir apsvēicami un veicināmi."*

Daži no pieņemtiem lēmumiem prasa saraksti. Pēc atbilžu saņemšanas DVCV prezidijs rīkosies pēc vajadzības.

Sēdes noslēgumā varenī skanēja DV dziesma, dodot uzmuninājumu nākotnes darbam.

Pēc pāris stundām Valmieras teātra lielajā zālē sekoja DV 10. Globālo dienu atklāšanas akts. Zāle bija pārpildīta. Karodnieki ar goda sardzes pavadoņiem ienesa DV organizācijas 3 tradīciju karogus. Divus no tiem - 32. grenadieru pulka un 15. divīzijas prettanku divīziona kaujas karogus pirms 58 gadiem šim vienībām dāvināja Liepājas pilsēta, apriņķa pašvaldības un citas organizācijas. Karogi ir izstaigājuši Austrumu kaujas laukus, Kurzemes cietoksni un kopā ar cīnītājiem nonākuši gūstā Cedelgemā. Vēlāk tos nodeva DV ASV valdes un DV Austrālijas valdes gadībā līdz tam laikam, kamēr tos varēs atgriezt Latvijā. Šodien šiem karogiem aplis, kuŗš sniedzies pāri vairākiem kontinentiem, ir noslēdzies. Krognēsēji bija viri, kas bija cīnījušies pieminētajās vienībās.

Trešais tradīciju karogs - Latviešu leģiona piemiņas standarts - izgatavots Austrālijā un to DV Austrālijas vadība 1971. gadā DV 2. Globālās dienās Toronto, pasniedza DV organizācijai ar norādi, ka tas ir nododams tālāk tai zemei, kas nākamā rīko Globālās dienas. DV 10. Globālo dienu svinīgā aktā visi 3 karogi tika nodoti glabāšanai Latvijas kara muzejā.

DV Kanādā korim dziedot Lielo jundu, karogi noliecās, dodot godu kritušajiem varoņiem. Sekoja karogu nodošana. Tos pieņēma 5 stalti Zemes sargi - 3 karognēsēji un 2 goda sardzē. Sekoja L. Breikša Svēts mantojums koŗa izpildījumā.

Koncerta daļā uzstājās Lielvārdes meiteņu ansamblis un tautas deju kopa, izpelnīdamies plašās saimes nedalītu atsaucību.

Atskatoties uz DV CV sēdi un DV 10. Globālām dienām Valmierā, bez jeb kādas rezervācijas varu teikt, ka DV organizācijas tradīciju karogu nodošana bija šī saieta emocionālā kulminācija. Ar to nebūt nemazinot svinīgumu, pateicību un mieru, kas tika pausts svētdien, 5. augusta oikumēniskā dievkalpojumā luteriskajā Sv. Simaņa baznīcā.

Kaut arī aizņemtas, tomēr ar gandarījumu varu teikt, ka jaukas bija dienas, kuŗas DV saimei bija iespējams pavadīt skaistajā, vēsturiskajā un parkiem bagātajā Valmierā. Mēs bijām pulcējušies no 4 kontinentiem, 9 valstīm, bet visi jutāmies kā mājās, un to mums sagādāja valmieriešu laipnība un latviskā viesmīlība. □

**Varimants Plūdons,
DV priekšnieks**

PIRMĀS DV GLOBĀLĀS DIENAS ČIKĀGĀ

Piemās DV dienas notika 1966. g. 3. un 4. septembrī, Čikāgā, ASV. Daži jautā: kāpēc tieši Čikāgā?

Ģeogrāfiskā ziņā Čikāga atrodas vidienā, tāpēc te izdevīgi saikties Kanādas, Ņujorkas un Amerikas vidienas vanāgiem. Bez tam toreiz Čikāgā bija spēcīga DV apvienība - liels skaits vanāgu un vanādžu, un visi bija labākajos gados. Šķiet, ka galvenie ierosinātāji un arī darba veicēji bija brāļi Vanāgi - Augusts, toreiz Čikāgas DV apvienības priekšnieks, un Kārlis, programmas daļas vadītājs un visādā ziņā palīgs priekšniekam. Viņi abi bija ļoti aktīvi. Un viņu mājā arī notika ricības komitejas sēdes, un tur vienmēr bija durvis vaļā, un cilvēki nāca un gāja.

Programma bija plaša un daudzpusīga: vīriešu kori, sieviešu kori, sōlisti, teātra izrāde, dejotāji, izstādes (mākslas un lietiskā māksla), rakstnieku vakars ar daudz dalībnieku: J. Klīdzējs, V. Krāslavietis, O. Cakars, Edv. Mednis, O. Jēgens, A. Rubulis, V. Pelēcis, M. Lorbergs, A. Ruņģis, E. Zirņītis, K. Zvejnieks u. c. Referātu lasīja J. Klīdzējs: "Patiesas jūtas un skaistie vārdi."

Pa starpām notika arī atsevišķo organizāciju sarīkojumi, gan pārrunām, gan draudzībai un tikšanās priekam kopš ilgākiem gadiem.

Par apmeklētājiem nebija lielas bažas, jo toreiz Čikāgā bija vairāki tūkstoši latviešu un tika gaidīti lielākā skaitā dalībnieki no citām zemēm. Lai gan A. Vanags bija visai norūpējies, ka tikai materiālā ziņā izdotos. Reizi kādā sēdē viņš pat paceltu balsi teica: "Ja iekritam, tad lai iet mana māja!"

Ricības komitejā darbojās, apmēram, 25 personas. Katrs pildīja savu amatu. Vicepriekšēži bija U. Vītols un V. Aparjods (arī mūzikas konsultants). DV ASV valdes pārstāvji: J. Utināns un P. Ozoliņš. K. Vanags - programmas vad., A. Raidonis, Vadoņa un "Dienas Ziņu" redaktors. Bez tam vēl bija: J. Plūme, R. Ārums, māksl. A. Šimanis (dekorators un izstādes vad.), O. Ozoliņa (daļamatniecības vad.), L. Rozentāla, A. Zaube, S. Spuris, V. Lagzdīņš, Fr. Grīnbergs, A. Pormalis, K. Ķezbers, D. Vallena, V. Krāslavietis (rakstnieku parādes vad.), R. Čaks, M. Valtere (teātra režisore), L. Kalniņš, V. Dzelme (Tautas deju uzveduma vad.) un citi.

Kārlis Vanags bija arī Lielās jundas vadītājs. Tā notika Čikāgas operas telpās, kur dziedāja vīru koris simfoniskā orķestra pavadoībā, ko diriģēja Bruno Skulte; koncertmeistars bija prof. Ruševics, solists - bass-baritons J. Ramiņš, piānists - V. Treimanis.

Teātra izrāde - A. Brigaderes "Lolitas brīnumputns" notika Mather vidusskolā. Režisore - M. Valtere no Milvokiem.

Kopējo dievkalpojumu vadīja archibīskaps A. Lūsis un prāv. J. Turks. Dziedāja apvienotais sieviešu koris.

Neiztrūka šaušanas sacensības, kas notika Gapezerā kapt. Ž. Butkus vadībā. Tajās bija daudz dalībnieku.

Visu daudzo sarīkojumu noslēgumā sekoja Svētku balle Hiltona viesnīcas lielajā zālē. Tās sākumā bija tautas deju uzvedums V. Dzelmes vadībā.

Jāpiemin, ka kori, dubultkvarteti, sieviešu kori, ansambļi piedalījās ne vien no Čikāgas, bet arī no Dimoinas, Grandrapīdiem, Kalamazū, Kanādas, Mineapoles, Milvokiem un citurienes.

Tā pagāja 2 dienas, piepildītas dažādiem pienākumiem, DV darbam, sarīkojumiem. No visām pasaules malām pirmo reizi bija sanākuši kopā DV, lai demonstrētu DV organizācijas kopējo darbību. Un visi bija priecīgi un apmierināti par DV 1. Globālo dienu labu izdošanos. Arī fināciālā ziņā tie bija izdevušies un Augustam Vanagam māja nebija jāpārdod. Kopš tā laika ir pagājuši 35 gadi. □

**Alberts Raidonis,
Čikāgā**

*

UZAICINĀJUMS LATVIJAS JAUNATNEI

Viņi redzēs - reiz atliecot plecus un plaukstu -
Latvju slavu un dižumu ceļamies augstu
Pāri pasaulei visai!
L. Breikšs

Latvijas jaunatne!

Mēs Jūs aicinām vērigi ielūkoties L. Breikša rakstos "DZĪVE un DARBI" (1. un 2. sējumā), dzeju izlasēs un apcerēs par dzejnieku, un Jūs ieraudzīsiet neparastu un spilgtu personību, kam vislielākais svētums bija ne paša gods un manta, pat ne dzīvība, bet vienīgi Latvija. Savā dzejā un publicistikā viņš puda latviskuma un taisnīguma idejas. Šobrīd mums visiem ir svarīgi apzināties, ka latviskums ir saglabājams un pilnveidojams 21. gadsimtā citu Eiropas un pasaules tautu saimē. Kāds būs šis latviskums un kādi būs mēs? Rakstiet par to savās apcerēs, esejās, dzejās, literārās pasakās, tēlojumos, lugās! Žanrs un apjoms šajā sacensībā nav stingri noteikts, bet mēs Jūs lūdzam savus daiļdarbus (2 eksemplāros mašīnrakstā vai datorsalikumā) iesūtīt līdz 2002. g. Draudzīgā aicinājuma dienai, tas ir - 27. janvārim.

Sūtiet savus darbus Reinim ĀDMINIŅAM, Rīgā, Doma laukumā 8, Latvijas Radio, LV 15055, vai Intai Purvai, RR2 Hillsburg, ON, Canada N0B 1Z0.

Rezultātus izsludināsim 2002. g. 8. aprīlī, Leonida Breikša dzimšanas dienā.

Ir izveidota vērtēšanas komisija šādā sastāvā:

dzejnieks Imants Auziņš,

L. Breikša daiļrades pētnieks Mārtiņš Bisters,

Jānis Mežaks,

dzejniece un sabiedriska darbiniece Inta Purva,

rakstnieks, Latvijas Radio Literatūras un mākslas programmu vadītājs Reinis Ādminiņš.

Visi labākie darbi tiks iekļauti Latvijas Radio Literatūras un mākslas raidījumos un daļēji publicēti žurnālā "Daugavas Vanagu Mēnešraksts".

Sacensības uzvarētājiem DAUGAVAS VANAGU vadiņa paredzējusi šādas balvas:

- par 1. vietu - Kan. \$ 2000.-

- par 2. vietu - Kan. \$ 1000.-

- par 3. vietu - Kan. \$ 500.-

Sacensības rīkotāji

***

III PASAULES LATVIEŠU BIEDRĪBU KONFERENCE

Laikā no 10.-12. augustam, Rīgas latviešu biedrības namā, Merķeļa ielā 13, risinājās III pasaules latviešu biedrību konference. Tajā piedalījās 190 delegāti no 52 latviešu biedrībām 13 valstīs. Nama priekštelpā, kur notika reģistrācija bija skatāma liela pasaules karte, kuŗā ar karodziņiem bija atzīmētas dažādās vietas, no kuŗām Rīgā bija ieradušies konferences dalībnieki. Atklāšanā klāt bija vēl 65 viesi un gandrīz tikpat daudz žurnālistu.

Konferenci 10. augusta rītā stundā atklāja Valsts prezidente V. Viķe-Freiberga, teikdama uzrunu par temu "Ar sapni par nākotnes Latviju". Seko tās teksts:

Rīgas Latviešu biedrība

Miļie draugi, kādreizējie līdzgaitnieki, darba un cietiena biedri, miļie tautieši no visām pasaules malām!

Mēs esam maza tauta, bet liktenis mums ir lēmis izklist pa visu pasauli kā pieneppūkām pļavā. Un visās vietās, kur likteņa vēji latviešus aiznesuši, ir nodibinājušās mazas latvietības salīņas, dažas ļoti islaicīgas, tomēr ārkārtīgi aktīvas un dzīvelīgas, piemēram, bēgļu nometnēs pēdējos pēckara gados, citas ir laidušas ļoti dziļas saknes tālās zemēs, kur latvietība tomēr turpinājusi zelt un plaukt neiedomājami grūtos un šādai idejai, šādam mērķim šķietami nepiemērotos apstākļos. Lai tie būtu Otrā pasaules kara bēgļi, kas pameta savas mājas, bieži tikai ar to, ko varēja panest rokās. Lai tie būtu uz Sibīriju izsūtītie vai pat to ļaužu pēcteči, kas jau agrākos gados devās uz tālām zemēm ar cerību atrast tur sev brīvu zemes gabalu, lai pēc senām senču tradīcijām varētu turpinārt savu iemīļoto zemkopja darbu.

Tādi, kas nokļuva tālās zemēs - Sibīrijā, Baškīrijā, Brazīlijā, devās turp, jo viņi nebija spējīgi savā mazajā zemitē atrast šo iespēju - iegādāties sev zemi. Bet biežāk gan latvieši ir tikuši aizdzīti pasaulē vardarbīgu spēku iespaidā, pret savu gribu vai nu brutāli deportācijās, vai arī kā daudzi no mums, kas devāmies trimdā Rietumu virzienā. Te ir ļoti daudz traģisku dzīves stāstu, ko gan mūsu rakstnieki, gan vēsturnieki, gan mutvārdu liecību vācēji lēnām ir sākuši vākt kopā. Te ir dokumentācijas darbs, kas mums ir jārauga paveikt un nobeigt, pirms šī vēstures posma liecinieki aiziet viņsaulē, pirms iznīkst dokumenti, kuņus pēcnācēji ne vienmēr novērtē kā neatsveramas vērtības.

Šodien esam pulcējušies uz diviem ļoti simpātiskiem un nozīmīgiem notikumiem - pirmais ir sakarā ar Pasaules brīvo latviešu apvienības (PBLA) 45. gada dienu. Tā ir izstāde, kuņā redzama inteligentā veidā atlasītu pārskatu par šīs organizācijas nozīmi un sasniegumiem šīs darbības gados. Tā ir nozīmīga daļa no Latvijas vēstures, kaut arī visa šī darbība notika ārpus Latvijas robežām un to veica trimdinieki, kam pat nebija tiesību juridiski savu zemi pārstāvēt, jo viņi starplaikā bija kļuvuši ne tikai par citu valstu iemītniekiem, bet arī šo citu valstu pavalstniekiem. Un tomēr PBLA panāca to, ka viņi tika uzklausti kā politiska balss, kas runāja Latvijas un latviešu brīvības cietņu vārdā. Tas bija liels sasniegums, jo viņiem nebija ne savas zemes, ne savas valdības akreditācijas. Taisni otrādi - viņu ricība bija vērsta pret Latvijas nelikumīgo okupāciju.

Mēs pulcējamies šeit, Māmuļā, vēsturiskā ēkā, kas pārstāv latviskuma saglabāšanas cietņu izpausmi pavisam citā aspektā. Ja pēdējā laikā, it īpaši septiņdesmitajos gados PBLA sāka sevi iezīmēt un izveidojās kā organizācija, kas savā ziņā veic diplomātiskās pārstāvniecības un politiskās pārstāvniecības lomu brīvajā pasaulē, tad latviešu biedrības, kopš Rīgas Latviešu biedrības (RLB) dibināšanas laikiem iezīmē citu līmeni. Tas ir tas līmenis, kur ikdienas, sadzīves jomās ļaudis neliegs sev savstarpēju atbalstu un savstarpēju stiprināšanu savai pašpārlicībai, savai izpratnei par to, ka latviešiem jāturas kopā, ka latviešiem jāsastrādājas, ka latviešiem ir kopīgi mērķi, kas paceļas pāri visām parastajām, cilvēciskajām atšķirībām, kas ceļas pāri gan dažādu profesiju atšķirīgajām interesēm, gan dažādu mantisko jeb sociālo noslāņojumu radītām plaisām, kas ceļas pāri personību ķildām un nesaskaņām.

RLB bija viena no tām vietām, kur latvieši sāka mācīties solidaritāti, sastrādāšanos savā starpā, spēju sakopot spēkus kopīgiem tautiskiem mērķiem. Un latviešu biedrības, kas nodibinājās starp trimdiniekiem plašajā pasaulē, arī uz austrumiem no Latvijas, turpina veikt fundamentāli svarīgo lomu, kuņā palīdz latvietim svešā vidē un apstākļos saglabāt ciešas saites ar saviem līdztautietiešiem, izjust savu kopējo piederību vienai tautai, latviešu tautai, un reizē rast arī dažādus sabiedriskos pasākumus, kas viņiem palīdz veidot dziļākas saknes un izpratni par savas tautas pagātņi, par savas Latvijas vēsturi.

Šīs sanāksmes laikā jums iznāks atskatīties uz to, ko latviešu kopienas dažādās pasaules malās paveikušas pēdējā pusgadsimts laikā. Jums būs izdevība pārdomāt to, kur pašlaik mēs atrodamies, bet es gribētu visiem dalībniekiem novēlēt raudzīties nākotnē un meklēt tos ceļus, kuņos mēs katrs varētu palīdzēt mūsu tagad neatkarīgajai valstij virzīties uz priekšu, nostiprināties savās demokrātiskajās tradīcijās, sadziedēt pagātnes rētas un brūces, tikt pāri seno laiku naidam un pārdarījuma sajūtai, sakārtot pašiem savu zemi, savu vidi, arī pašiem savas izjūtas un savu dvēseli. Un tad, uz šiem drošajiem pamatiem stāvēt, raudzīties nākotnē un domāt ar radošu izdomu, ar brīvu fantāzijas lidojumu par to, kādu mēs vēlētos redzēt Latvijā, kāda mūsu viskaislīgākajos sapņos ideālā Latvija varētu izskatīties.

Man šķiet, mums ir svarīgi pacelties pāri negācijām, pacelties pāri raizēm par to, kas vēl nav izdarīts, kas vēl nav sakārtots, lai savus skatienus virzītu nākotnē, lai virzi-

tu uz augšu, jo, tikai izejot no šīs izpratnes par sa-
sniedzamo ideālu, mums būs iespējams atrast ceļus, kas
palīdz tam pietuvoties, atrast tos ceļus, kas soli pa solim
katru dienu atsevišķā lauciņā palīdz atrisināt samilzušas
problēmas, palīdz pārvērst uz priekšu tādas lietas, kas ir
iestrēgušas, palīdz mūsu valstij un tautai atkopties no pa-
gātnes traumām un virzīties uz nākotne Eiropu, uz kuŗas
sliedzina mēs stāvam.

No Rīgas pilsētas domes sveicienus nesa Inese Vaide-
re. Vēl atklāšanas ceremonijas laikā pulcējošos uzrunāja
PBLA valdes priekšsēdis A. Ozoliņš, un RLB pasaules latviešu
biedrību sadarbības komisijas vadītājs M. Štauers.

Plenārsēdes pirmajā daļā bija 4 referāti: LU prof. Pēte-
ŗa Zvirgzdiņa "Latviešu demogrāfiskais vērtējums (pēc
2000. g. tautskaites)"; Dr. Rītas Grāveres un Ilvas Duļevs-
kas "Latviešu genotipa izmaiņas 20. gadsimtā" (pilnu teks-
tu lasiet šī numura pirmajās lappusēs - red.); Māras Zirnī-
tes "Dzīvesstāsts Latvijā un ārzemēs"; Dr. Daces Bulas
"Latviešu folklorā globalizācijas kontekstā". Pēc pusdie-
nām sekoja otrā daļa ar paneļdiskusiju un delegātu ieteik-
tajām rezolūcijām. To vadīja Ojārs Celle. Runātāju degs-
me bija jūtama un tās rezultātā ienāca vesels birums rezolū-
ciju ar plašiem, gandrīz referātiem līdzīgiem pamatoju-
miem.

Vakarā notika Agates Nesaulas "Sieviete Dzintarā"
drāmatizējums, uz kuŗu bija ieradusies arī Valsts prezī-
dente V. Viķe-Freiberga ar ģimeni. Režisores Sniedzes
Ruņģes veidojums izraisīja pārdomas un deva ieskatu bēg-
ļu pārdzīvojamu traumā. Pēc izrādes pārpildītajā zālē se-
koja kokteiļvakars, kuŗā delegāti un viesi varēja tuvāk
iepazīties un turpināt dienā iesāktās sarunas.

Otrajā konferences dienā, t. s., "atvērto durvju dienā"
ne tikai delegātiem un viesiem, bet arī rīdziniekiem un ci-
tiem interesentiem bija iespēja iepazīties ar dažādo latvie-
šu biedrību darbu. Tur bija foto montāžas no dažādām
zemēm, ieskaitot Sibīrijas latviešu biedrībām, video fil-
mas. Katras biedrības pārstāvis, kas pārstāvēja savu bied-
rību deva atbildes uz apmeklētāju jautājumiem. Bija arī
vairāki isāki informatīvas dabas sniegumi. Kustība bija
plaša, jautājumu un sarunu daudz. Liela daļa šo izstāžu
materiāli tika nodoti Rīgas latviešu biedrībai. Kanadu iz-
stādē pārstāvēja Toronto, Otavas un Montrealas latviešu
biedrības. Protams, šajā izstāžu klāstā pati nagla bija
PBLA 45. pastāvēšanas gadiem veltītā, kuŗa skatītājiem
bija pieejama ilgāku laiku - veselu nedēļu. Diemžēl, šo at-
klāto forumu izmantoja arī viens otrs savu personīgo pro-
jektu stūmējs, bet tādu nebija daudz. Dažiem šķita, ka sa-
pazīšanās iespēja bija itin šaura un ka tomēr labāk būtu
formālāka iepazīšanās konferences sākumā vai pirmās
dienas kokteiļa stundā.

Plašāka iepazīšanās un draudzību veidošana notika iz-
braukumā uz K. Ulmaņa dzimtajām mājām "Pikšām".
Dobeles tuvumā. Mūzeja un māju apskate skaistajā vasa-
ras pēcpusdienā bija izdevusies. Tajā bija arī cienasts,
dziedāšana un atceļā pat rotaļas Zemgales plāvā Dobeles-
Jelgavas šosejas malā. Tā turpinājās latviešu biedrību klu-
bā RLB telpās. Vai šī itin neformālā diena bija sevi attais-
nojusi, tas nu jāizšķir pašiem delegātiem. Ja ne, tad tiem
ir jānāk ar ierosinājumiem par to, ko likt tās vietā.

Konferences noslēguma dienu ievadīja oikumēniskais
dievkalpojums Doma baznīcā. Tas bija pulcinājies ap 400
dievlūdžēju. Pēc tam bija Rīgas Vēstures un kuģniecības
mūzeja apmeklējums, kuŗā izcili pavadopi iepazīstināja ar
dažādajiem eksponātiem. Vēlāk sekoja ekskursija pa Vec-
rīgu un Melngalvju nama apskate (pēc izvēles).

Vakarpusē notika konferences noslēguma ceremonija
un gala dokumenta pieņemšana. Gala dokumentu (snie-
dzam to atsevišķi pēc šī vispārējā ziņojuma - red.)

sagatavoja īpaša redakcijas komisija. Ar to iepazīstināja
M. Štauers un to pieņēma vienbalsīgi. Koncerta daļā
dziedāja DV Kanadā viru koris I. Purenes vadībā. Tad se-
koja konferences noslēguma balle, kuŗā varēja izmēģināt
deju soli ikviens, kas to vēlējas.

Ar to konference bija beigusies. Delegāti varēs, at-
griezušies mājās, iepazīstināt savējos ar tās aprisēm un
iegūtajām atziņām. Šķiet, ka sadraudzības un pārrunu ie-
spējas tika izmantotas itin teicami. Delegātu iespaidi un
guvumi bija dažādi. Tomēr bija arī skaidrs, ka nopietni
jādomā par nākamās konferences sarīkošanu, ko pared-
zēja 2003. gadā tajā gaidāmo Vispārējo Dziesmu svētku
laikā. Jāsaka uz redzēšanos līdz tam laikam.

8 no izraudzītajiem no 12 RLB Pasaules latviešu bied-
rību sadarbības komisijas locekļiem tikās savā pirmajā
darba sēdē 14. augustā. Tajā par komisijas vadītāju vien-
balsīgi atkal apstiprināja M. Štaueru. Pārrunājot tikko
aizvadīto konferenci, atzina, ka nepieciešama plašāka un
formālāka iepazīstināšana ar konferences delegātiem; ne-
pieciešams plašāks dialogs starpkonferenču laikā. Bija arī
doma, ka konferences darbā būtu jāpiedalās tikai oficiāli-
jiem biedrību delegātiem (tas nu būtu arī izdebatējams
atsevišķās biedrībās, kas izšķiras par savu delegātu sūti-
šanu). Atskanēja ļoti uzsvērtā doma, ka nākamajā kon-
ferencē delegātiem būtu jāņem līdz arī jaunāki pārstāvji.
Nāca arī ieteikums biedrībām savus ierosinājumus sagata-
vot jau kā iepriekšēju mājas darbu, iesūtot tos rīkotājiem
vismaz pāris nedēļas pirms konferences sākuma, lai varē-
tu labāk pakārtot laika jomas to iztīrīšanai.

Ar šīm pārrunām tika likti pirmie pamati nākamajai -
Pasaules latviešu biedrību 4. konferencei 2003. gadā. To
atkal paredzēja 3 dienu gaŗu.

Nolēma nosūtīt vēstules ar rezolūcijām attiecīgajām
amatpersonām. Ja uz tām nebūs atbildes, sūtīt atgādīnju-
mu. Šis darbs tika paveikts nākamajās dienās un visas
vēstules ar M. Štauera un J. Streiča parakstiem tika no-
sūtītas pēc piederības.

Sadarbība komisija aicina itin visas latviešu biedrības
Latvijā un pasaulē jau no šīs dienas iesaistīties nākamās
konferences sagatavošanā un īstenošanā. Tā gaida ietei-
kumus, padomus un darbu starp konferenču laikā. Komi-
sija viena pati tik lielu darbu nevar paveikt. Jānāk talkā arī
atsevišķajām biedrībām un to darbiniekiem. □

M. Štauers

*

NOSLĒGUMA DOKUMENTS

1. Izteikt pateicību Latvijas Valsts prezidentei Vairai
Viķei-Freibergai par piedalīšanos konferences atklāšanā
un tās atbalstīšanu.

2. Izteikt pateicību Rīgas domes priekšsēdētāja viet-
niecei Inesei Vaiderei par apsveikumu un piedalīšanos
konferences atklāšanā.

3. Izteikt pateicību visiem plenārsēdes referentiem un
citiem konferences programmas izpildītājiem.

4. Pateicamies visiem biedrību un apvienību delegā-
tiem un pārējiem konferences dalībniekiem par aktīvu pie-
dalīšanos konferences notikumos.

5. Redakcijas komisija, caurskatot dažādos konferen-
ces delegātu ieteikumus un rezolūcijas, atbalsta šādas rezolūcijas:

a) rezolūciju, kuŗu atbalsta Ziemeļkalifornijas Latvie-
šu biedrība, Toronto Latviešu biedrība, Montrealas Latvie-
šu biedrība, Grūzijas Latviešu biedrība un citas:

**"Pasaules latviešu biedrību 3. konference lūdz
LR Saeimu rast un dot iespēju piešķirt Latvijas pa-
valstniecību, neprasot atteikšanos no savas mītnes
zemes pavalstniecības, visiem tiem latviešiem, kas**

Magadanas Latviešu biedrības pārstāvju grupa. Vidū tās vadītājs Andrejs Ozols (3. n. kr.).

dzīvo ārzemēs un kas nokavēja 1995. gada 30. jūnija reģistrēšanās termiņu dažādu apstākļu dēļ, un viņu bērniem, sasniedzot pilngadību."

b) Baltiešu biedrības "Kolima-Baltija" Magadanā rezolūciju:

a. *Lūgt valdību aktivizēt pārrunas par Krieviju par pensiju izmaksu repatriantiem, kuri atgriežas uz pastāvīgu dzīvi Latvijā, atbilstoši pensijām Latvijā.*

2. *Ievērojot latviešu biedrību lomu Latvijas tēla veidošanā, lūgt valdību un Saeimu paredzēt valsts budžetā izdevumus darbam ar latviešu diasporu ārzemēs.*

3. *Atļaut jaukto laulību locekļiem saņemt vīzas ieceļošanai Latvijā bez ielūguma un maksas.*

4. *Aicināt valsts un sabiedriskās organizācijas sniegt iespējamo materiālo palīdzību latviešu biedrībām Krievijā.*

c) Jūrmalas Latviešu biedrības rezolūciju par bērnu un ģimeņu sociālo aizsardzību:

1. *III Pasaules latviešu biedrību konference lūdz Valsts prezidenti, Saeimu un Ministru kabinetu izstrādāt un īstenot programmu pilnīgākai bērnu un ģimeņu sociālo garantiju nodrošināšanai.*

2. *Konference atzīst, ka bērnu un ģimeņu sociālo garantiju sistēmā nepieciešami uzlabojumi.*

d) Izveidot pasaules latviešu biedrību elektronisko saziņas sistēmu uz brīvprātības pamatiem, ja nepieciešams, pisaistot attiecīgu padomdevēju.

e) Pateikties jaunatnes grupai, kas konferences panelīdiskusijā nāc ar ierosinājumiem par šādiem jautājumiem:

- *Pieprasīt Latvijas valdībai sākt risināt dekolonizācijas un deokupācijas jautājumu valstiskā līmenī un ierosināt veikt izmaiņas Valsts valodas un Pilsonības likumos, kas aizstāvētu latviešu tautas intereses savāz tēvzemē.*

- *Radīt labvēlīgus apstākļus krievu no bijušajām PSRS republikām repatriācijas veicināšanai.*

- *Aktualizēt Latvijas dekolonizācijas jautājumu starptautiskā līmenī, piesaistot pasaules sabiedrības materiālo un morālo atbalstu.*

Aicinām jaunatnes grupu darboties latviešu biedrībās Latvijā un ārzemēs, lai izvērstu viņu ieteikto programmu demokratiskas sistēmas ietvaros, tāpat līdzdarboties nākamās Pasaules latviešu biedrību konferences programmas izstrādāšanā.

f) G. Astras atraitnes H. Astras rezolūciju - aicināt LR Saeimu steidzamā kārtā izstrādāt un pieņemt situācijai atbilstošu Repatriācijas likumu.

g) Četrio saņemtie priekšlikumi, kas attiecas uz Rīgas Latviešu biedrību, tiek nodoti RLB valdei.

h) Trīs ierosinājumi nākamās - Pasaules latviešu biedrību 4. konferences rīkošanai tiek nodoti RLB Pasaules latviešu biedrību sadarbības komisijas rīcībā.

i) Pieņemt zināšanai Smiltenes Latviešu biedrības ierosinājumus Latvijas okupācijas fakta atzīmēšanā, cilvēktiesību atjaunošanas jautājumā un jaunatnes politisko un nacionālo aktivitāšu veicināšanā.

6. Ierosinām Pasaules latviešu biedrību 4. konferenci sarīkot 2003. gada vasarā, pieskaņojot to 23. Vispārējo latviešu dziesmu un deju svētku norises datumiem.

7. RLB Pasaules latviešu biedrību sadarbības komisija līdz Pasaules latviešu biedrību 4. konferencei darbosies šādā sastāvā:

1. Jānis Streičs, Rīgas Latviešu biedrība;
2. Ojārs Celle, Rīgas Latviešu biedrība;
3. Edgars Mucenieks, Rīgas Latviešu biedrība;
4. Stella Lipīte, Rīgas Latviešu biedrība;
5. Andrejs Ozoliņš, Latviešu Nacionālā padome Lielbritānijā;
6. Mārtiņš Štauvers, Montreālas Latviešu biedrība;
7. Andrejs Muzikants, Ziemeļkalifornijas Latviešu biedrība;
8. silvija Rutemberga, Klīvlādes Latviešu biedrība;
9. AZstrīda Jansone, Klīvlādes Latviešu biedrība;
10. Gunta Rone, Viļņas Latviešu biedrība;
11. Jānis Ronis, Sidnejas Latviešu biedrība;
12. Lauma Vlasova, Krievijas Latviešu kongress.

Pasaules latviešu biedrību sadarbības komisijas priekšsēdētāju izraudzīs pirmajā komisijas xzsēdē 14. 08. 2001., plkst. 15:00, RLB priekšsēdētāja kabinetā.

Pasaules latviešu biedrību 3. konferences redakcijas komisija

SVEŠVALODU NODAĻA/OTHER LANGUAGES SECTION

25th MONTREAL WORLD FILM FESTIVAL

The 25th annual Montreal "Festival des Films du Monde" took place August 23 to September 3, 2001. Over 12 days with more than 400,000 people in attendance, it showed itself, once again, to be immensely popular; and with over 200 screened films to choose from, from all corners of the world, it successfully provided a fine introduction to and an overview of current world cinema (Each year, a detailed catalogue describing each of the films and the film makers is published and sold for \$ 20.). The festival seemed ever better organized this year, and nice and mellow - 25 years of a fine Montreal tradition.

One very welcome feature: all the daily press conferences with the film makers and actors were again open not only to the media but also to the general public - something other festivals do not all do.

Baltic films were absent from the viewings this year, but several film credits showed Estonian, Latvian, Lithuanian names signifying I guess that many of them are working outside the countries, gaining more and more experience (and foreign currency) for future efforts.

This year, it was the turn of German cinema to be in the spotlight and they were here with quite a few films. At the "press previews", a week or so before the Festival, I saw more than a dozen very competent film workers, now they need the outstanding stories! And there were some good 'stories' too. At the Festival, two German films were particularly interesting. See them both, when possible!

1. Oliver Hirschspiegel's (director). "The Experiment", a grandly educational, first rate experience from which we can learn something about human interaction - tightly directed (for TV?) with an excellent engaging screenplay based on a book by Mario Giordano, about a controlled experiment in which 8 people acting as prison guards and 12 as prisoners interact - resulting in a fascinating dynamic development - a movie with enough tension there for three movies, from which you will emerge feeling having learned something; the viewer is really drawn into the drama. It was a box office first, well deserved, in Germany and a film which can compete with the best from America, England or France, etc.

From left to right: Oliver Hirschspiegel, director of the film "The Experiment", our intrepid reporter, J.-J. Raudsepp, and Norbert Preuss, producer of the film, at the German Film party (photo: Pierre Roussel).

2. **Der Tunnel**, directed by Roland Suso Richter. Definitely one of the most popular movies at the Festival. In two screenings, I didn't see a single seat empty, including all three levels of the "Theatre Maisonneuve" of the Place des Arts. A good story, well told and Martin Langer's photography was remarkable - It is always difficult to do tunnel pictures and it was remarked that the construction of the set itself was even more difficult than digging the real tunnel, on which the story is based. Try to see it!

As always, films were seen, parties and receptions were attended, homages and tributes were given to film makers and stars (Sophia Loren, Jackie Chan, Fernando Solanos, Francisco Rabal, Roberto Rossellini) and official juries, awarded various prizes. The festival Grand Prix des L'AMERIQUE was awarded jointly to two films: The Hungarian film "Torzok" ("Abandoned") by Arpad Sopsits, director-screen writer, an excellent film, based on personal experiences; and the Iranian film "Baran" by Majid Majidi a beautifully shot film and simple story about Afghan refugees in Iran - both excellent films and well deserving of the Grand award - you can not go wrong in seeing either or both of them.

- and many other films as well from this festival's menu! As the organizers put it, the real stars of the Festival are the films.

Left to right: Tributes for career achievement: Argentinian director Fernando Solanas and Spanish film star, Francisco Rabal. And the poste for the Festival (Photo: Pierre Roussel).

J. -J. Raudsepp

PĒDĒJAIS "VINTERIETIS"

Dzīvē gadās pārsteigumi... Piemetas divaina sajūta, kad jāstāsta par laikiem, kas pagājuši. Pēc šāda apzīmējuma, gribot negribot rodas jautājums, vai tiešām tas tā ir, vai esmu pēdējais? Kaut kur dziļi dvēselē iezogas drūma atbilde, ka taisnība tomēr būs. Kā gan citādi Rīgas radio 28. aprīļa raidījumā par tādu tieku nodēvēts, pieminot mūzikāli-vokālo grupu "Jautrie Vinteri".

Vissikāko informāciju par šo vienību ir savācis Ivars Bolgzds, kas dzīvo ASV, cieši sadarbojoties ar Mūzikas mūzeja direktoru Ati Bērtiņu, Kuldīgā, Latvijā. Viņu abu rīcībā ir savākti visi Alfreda Vintera darbi.

Alfreds Vinters dzimis 1908. g. 15. septembrī, vienkāršos ģimenes apstākļos. Uzaudzis strādnieku ģimenē. Bija ļoti apdāvināts un prata runāt valodā, ko saprata tautas visplašākie slāņi. Viņa veidotās dziesmas un melodijas gāja tautai pie sirds un palika atmiņā. Par to liecina vairāk kā 120 skaņu platēs iespēlētie darbi. Viņš bija vienkāršs, nemākšlots, liels romantiķis, ātras dabas un ar īpatnējam komiķa dāvanām. J. Peters viņu nodēvē par šļāģeru komponistu.

Vintera vārds kļūst plašāk pazīstams, kad izveidojas "trijotne" - Alfreds Vinters, Roberts Nūnavs un Voldemārs Matisons zem nosaukuma "Trīs Vinteri". Vecākā paaudze šo grupu vēl labi atceras, bet jaunākās gan spēlē un dzied viņa radītās dziesmas un melodijas, nemaz nenojaušot, kas tās rakstījis, jo tāda ir dzīve (te nav domāti klasiķi). Ņemsim par piemēru biezo grāmatīti "Latviešu dziesmas", kuŗā ir sakopotas vismaz pāris simts populārākās dziesmas (teksti) un kāds taču tās ir uzrakstījis, bet autori nav minēti. Retam būs zināms, ka, ka populāro dziesmu "Kur Gauja plūst" sarakstījis un komponējis kāds jauns Rūjienas Valsts ģimnazijas absolvents 1943. gadā, skolu bei-

dzot, isi pirms iesaukšanas Darba dienestā. Šī dziesma kļuva sevišķi populāra 2. pasaules kara laikā un to dziedāja latviešu karavīri, kur vien tie bija. Šis jaunais cilvēks bija mans brālis - Jānis Reveliņš.

Mani ar šo grupu saveida kopā sagadišanās. Pēc kara dienesta atradu darbu Rīgā. Sākumā irēju istabu pie kādas ļoti simpātiskas un vecākas kundzes, kas saucās Emīlija Paleja. Mēs, irnieki viņu saucām par tanti Emmi. Viens no irniekiem bija Vintera mūzikas vienības loceklis Roberts Nūnavs (Tajā pat laikā tur dzīvoja students Aleksandrs Spūrmanis, ko man vēlāk bija izdevība sastapt šeit pat, Montrealā, kā inženieri).

1939. g., kad biju jau Valsts konservatorijas audzēknis (studēju dziedāšanu pie prof. Pāvela Jurjāna), mani ceļi ar Robertu Nūnavu atkal krustojās. Viņš mani aicināja piedoties Vinteru grupai. Fredis esot nolēmis grupas sastāvu palielināt, lai tā būtu piemērota lielākām skatuvēm un plašākai publikai. Mani šis aicinājums ieinteresēja un to pieņēmu. Tādēļ ka kļuva pilsētas ierēdnis, nevarēju vienmēr būt kopā regulāri ar pārējiem. Tomēr tas izrādījās ļoti interesants dzīves posms.

Kas gan neatceras A. Vintera Viltīgās acis, Draugs ne-jautā, Trīs vītušas rozes (sarakstījis par piemiņu mirušajai sievai), Dzintra, Vilšanās, Gājputni, Vēl reiz, draugs, nāksi tu, Pasta balodītis, Vecā kogle, Kas reiz skūpstījis latviešu meiču, Man mīlais draudziņ, Štedi-redi, Anton, Jūlei tas ir prieks... un citas dziesmas, tango, fokstrotus un polkas. Alfrēds mirst 1976. g. 23. oktobrī, Zviedrijā.

Bella Rīga raidījumā apskatīti dažādi dziedoņi un mūzikālas grupas. Pieteicējs programmas temai izmanto ilustrētā žurnāla Atpūta aprakstus par tā laika Rīgu. Piemin arī 1939. g. 17. marta numuru (750.), kas bija veltīts Aizsargu organizācijas 20 gadu pastāvēšanas svētkiem 20. martā. Pašam nezino, biju nokļuvis tā titullapā. Uzņēmu-

mā esmu redzams uz sava Norton firmas motocikla. Tajā laikā skaitijos 5. Rīgas Aizsargu pulka sakaru bataljonā, motorciklistu rotā. Reprēzentēju 55000 lielo organizāciju un par šo iespēju būšu lepns līdz sava mūža pēdējai dienai. Aizsargus nodibināja 1919. gada 20. martā, lai pēc I pasaules kara palīdzētu valsti ievest un uzturēt kārtību, kā to patreiz dara Zemes sargi. □

Eižens Reveliņš

Pagājušā numurā ievietojām 2 senas bildes. Esam saņēmuši šādas atbildes: Masku balles maskas: priekšā no kreisās - Rasma Stelps-Kiršteina, un kāda kanadiete, kas ir mirusi; tāpat miris ir Harijs Sniķeris (2. r. n. kr.), bet dzīvs un rosīgs vēl arvien ir Andris Spura. Otrā bildē redzamas ir volejbolistes (ne basketbolistes): priekšā no kr. Astride Apine, treneris Harry Webber un Mirdza Grinberga; otrā rindā - Dzidra Nesaule, Vilma Jansone, Rasma Miķelsone, Janina Pinka un Biruta Lasmane.

No kreisās: **Alfreds Vinters, Voldemārs Matisons, Eižens Reveliņš, Anna Vintere, Roberts Nūnavs, Anatolijs Evalks, Imants Bērziņš**

Eižens Reveliņš uz Atpūtas vāka

Devītais vilnis. Vējainā augusta dienā Jūrkalnes krastmalā vējš bija pamatīgi sabangojis Baltijas jūru un viļņi bija krāšņāki kā parasts. Turklāt vējš krastmalas slapjās smiltis tūdaļ izžāvēja un nesa tālāk kāpās, veidojot gaišu, tīru pludmles segu un jaunas mazas kāpiņas līdz pat 30 cem augstumā. Gluži tāpat, kā karstā pavasara dienā Kanadas prērijā, kad pļosas augsnes vētra un kupenas veido auglīgā zemes virskārta, kas, vēja nesta, ir asāka par asāko nazi, nogriežot.

TERRORA VARĀ

Nezināmi teroristi uzbrūk ASV

2001. gada 11. septembris ieies ASV un pasaules vēsturē kā viens no drausmīgākajām teroristu varas darbiem, kuŗa rezultātā bojā aizgājuši līdz šim vēl nezināms skaits upuŗu. Tas varētu sasniegt vairākus desmit tūkstošus. Ja tā, tas varētu pārsniegt pat visā Korejas kaŗā kritušo ASV kaŗavīru ciparu. Galīgais cipars noskaidrosies tikai pēc pamatīgas izmeklēšanas, kas paņems laiku. Cik liels ir šo nevainīgo cilvēku zaudējums, kas notiek pusstundas laikā, salīdzinājumam noder dažu citu lielāko cilvēku dzīvības zaudējumu registri:

II pasaules kaŗā	291,557 amerikāņu;
I pasaules kaŗā	53,402 amerikāņu;
Vietnamas kaŗā	47,366 amerikāņu;
Hirošima	45,000 sākuma sprādzienā;
Korejas kaŗā	33,652 amerikāņu;
Pearl Harbour	2,403

(Šie cipari pierāda vēl ko citu - cik milzīgi ir bijuši mazās latviešu tautas zaudējumi II pasaules kaŗā, gan kaŗavīros, gan civilistos, un 20. g. s. kopumā. Un, protams, nav salīdzinājuma ar Staļina, Hitlera, Mao un citu diktatoru upuŗu skaitu, kas sniedzas miljonus.)

Drāmatiskie notikumi, kas risinājās 11. septembra priekšpusdienā, mulsināja itin visus Ziemeļamerikas un lielu daļu pasaules iedzīvotāju. Teroristu uzbrukums bija teicami izplānots un notika pašā Amerikā, teroristiem koordinēti ieņemot 4 pašāzieŗu lidmašīnas tūdaļ pēc pacelšanās gaisā. Izvēlētās lidmašīnas, kuŗu gala mērķis bija ASV rietumu piekraste, tika novirzītas uz Ņujorkas un Vašingtonas pusi. Tā bija stratēģija, jo tāllidojuma aparātiem līdz dodas lieli degvielu daudzumi, kas spēj radīt spēcīgas eksplozijas, trāpot iecerētā mērķī. Labi sagatavoti pašnāvnieki devās uz Ņujorkas Tirdzniecības centra debesskrāpjiem un Pentagonu Vašingtonā. Līdz ar viņiem bojā gāja visi attiecīgās lidmašīnas pašāzieŗi un apkalpes (kopā 266 personas).

Galveno notikumu lairkādis:

plkst. 07:58 UA # 175 atstāj Bostonu;
 plkst. 07:59 AA # 11 atstāj Bostonu;
 plkst. 08:01 UA # 93 atstāj Ņuvarku (Newark);
 plkst. 08:10 AA 77 atstāj Dulles lidl. Vašongtonā;
 plkst. 08:45 AA #11 ietriecas Tirdzn. c. ziemeļu tornī;
 plkst. 09:03 UA 175 ietriecas Tirdzn. c. dienvidu tornī;
 plkst. 09:45 AA # 77 (?) ietriecas Pentagonā;
 plkst. 10:00 sabrūk Tirdzn. centra dienvidu tornis;
 plkst. 10:00 UA # 93 nogāžas Pensilvānijā;
 plkst. 10:10 sabrūk Pentagona viena puse;
 plkst. 10:29 sabrūk Tirdzn. centra ziemeļu tornis.

Kā redzams visas 4 lidmašīnas gaisā pārņemtas 12 minūšu laikā. Visas tās apzināti novirzītas uz iznīcināmiem mērķiem. Trāpījumi ir tik efektīgi, ka pusstundas laikā sabrūk abi Tirdzniecības centra torņi un daļa Pentagona. Saimnieciskie zaudējumi ir lieli. Droši vien, sniegsies miljonus dolāru. Tirdzniecības centra torņos darbojās saimnieciskās un advokātu firmas, Pentagons - Amerikas bruņoto spēku smadzeņu centrs. Lēš, ka lidmašīna, kas nogāzusies netālu no Davida nometnes (Camp David) - ASV prezidentu atpūtas un konferenču vietas, kur 1973. gadā parakstīja vienošanās starp arābu un žīdu valstīm. Vai tā ir sagādīšanās, vai ar nolūku izvēlēts datums, lai atriebtos Izraelai?

Kad kļuva zināma notikumu secība, slēdza visus lidlaukus ASV un vēlāk arī Kanadā, uz kuriem sakumā vēl novirzīja aizokeana lidojumus, kuŗu gala mērķis bija ASV. Tas radīja milzu sastrēgumus. Robežpunktos ievēda nopietnākas pārbaudes. Tie tomēr bija pieejami ceļotājiem. Evakuēja Balto namu, Kapitolu un citas valsts iestādes. Vašingtonā izsludināja izņēmuma stāvokli.

Plkst. 21:00 ASV prezidents Bušs uzrunāja tautu. Viņš nosodīja terorismu, solīja visu iespējamo atbalstu citušaļiem un viņu piederīgiem. Apliecināja, ka ASV šāds uzbrukums nepieņiks, jo tā esot garīgi stipra. Katrā ziņā iztaujātie amerikāņi izrādīja stingru nacionālo stāju, kaut gan nespēja isti saprast, kas bija noticis. Bija pierādījies,

ka no terorisma neviens nav pasargāts, arī varenās Amerikas Savienotās valstīs.

Visu laiku nemitīgas pārraides deva televīzijas stacijas un radio raidītāji. Tās raksturoja fakts, ka tajās trūka plašākas informācijas. Uz to pašu video filmu fona dažādiem reportieriem pašiem bija jāsameklē materiāls, ko pasniegt iedzīvotājiem. Līdz ar to atkārtotās nebija novēršama un skaidrība par to, kas būtu jādara, izpalika. Šobrīd vēl nav zināms, kad atsāksies normāla dzīve. Kad atsāks lidojumus, kad atvērsies valsts iestādes? Kad un kā darbosies pasts? No atbildēm būs atkarīga notikumu attīstība. Protams, bažas rada vēl cits apsvērumš: vai tas ir vienīgais, kas šoreiz uzbrukumā ASV bija paredzēts? Kas notiktu, ja nāktu vēl kāds cits uzbrukums? Prezidents Bušs gan paziņoja, ka iedarbinātas visas drošības sistēmas. Pamazām ienāk jaunas informācijas druskas. Tās sakārtojot, varēs sastādīt pilnīgāku pārskatu.

Viens nu arī ir skaidrs: lietas Ziemeļamerikas kontinentā vairs nebūs tieši tādas, kādas tās bija līdz šim. Būs pārmaiņas. Jācer, ka tās būs iecietīgas un pieņemamas un neizsauks papildzinātas saimnieciskās krīzes. Vairums pasaules vadītāju ir izteikuši līdzjūtību un pieteikuši palīdzību ASV. Bet no tiem vajadzēs vēl vairāk - terorisma izpratni, teroristu meklēšanu un tiem patvēruma liegšanu. Tas, ko šoreiz piedzīvoja ASV un pasaule, var, diemžēl, notikt jeb kurā pasaules malā. □

Red.

*****

VĀRDI ZINĀMI - ZIEDOJUMI NESASKAITĪTI

Pirms pāris mēnešiem latviešu sabiedrību, latviešu organizācijas un draudzes ārpus Latvijas aplidoja čaklā, rosiģā un patriotiskā tautieša Voldemāra Antiņa žēlīgs aicinājums atbalstīt DV Latvijā bērnu vasaras nometni Apneros, mūsu Vidzemes Gauču ezera krastā. Lūdzēja pamatojums - atbalstīt trūcīgo leģionāru ģimeņu bērnus apmeklēt šo vasaras nometni, kas katram bērnam izmaksātu US \$ 50.-. Doma laba, mērķis cildens; veids, kā šī ziedojumu vākšanas akcija tika izvesta, diskutējama, kaut gan šī pasākuma izvedējs Voldemārs Antiņš vēlāk paskaidroja, ka līdzekļu vākšanas ideja dzimusi tikai pāris mēnešus pirms nometnes atklāšanas un esot bijis par vēlu, lai ietu citu, atbilstošāku ceļu. Nenoliedzami, ka mums katram jā rūpējas par savas dzimtenes jaunatnes nākotni, it sevišķi tagad, kad tā daudz kārt padota trūcumam un Rietumu grūti apturāmās visatļautības magnetismam. Tikai mazliet neskaidrs ir pats pasākums, ka kāda privāta persona, ne organizācija, kam šī ziedojumu vākšana domāta (DVL) uzsāk šādu plašu, grūtu, ar izdevumiem un laiku saistītu akciju, kurai, diemžēl, no DVL puses līdz šim nav bijis nekāda pārskata, izņemot tikai atbalstītāju vārdus. Pēdējā DVL 3. burtņīcā 4 lpp. aizņemtas ar kailiem ziedotāju vārdu sarakstiem no dažādām organizācijām ar sirsnīgām pateicībām, bez jebkāda norādījuma par katra devumu un kopējo saziēdoto summu. V. Antiņš gan, pateicoties ziedotājiem, publicētajā ziedotāju vārdu sarakstā piezīmē, ka savākti ap US \$ 12,000.- un viņam atsūtītā nauda ar čeka kopijām nosūtīta uz Latviju DVL kasierim, bet par pārējiem ziedojumiem nekā nezinot. Diemžēl, tas maz ko izsaka. Šis akcijas uzsācēja V. Antiņa labestība, ko viņš pierādījis, ne ar vārdiem vien, bet ar cēliem darbiem un izteiktu devību, ne tikai vienu reizi vien, ir apbrīnojama un te vietā būtu latviešu tautas paruna:

Ja ikviens tik zemē sētu
Vienu graudu veselu,
Kas gan izskaitīt tad spētu
Zelta kviešu krājumu?

Te nāk sāpīgais secinājums, ka sējēju vārdi gan, laikam, visi publicēti, kā no V. Antiņa, tā arī no DV Latvijā puses, bet zelta kviešu krājums nav nevienam isti zināms, nedz arī apcirkņi, kur tie sabērti, izņemot pašu klētnieku dzimtenē. Žēl, ka klētnieks šo zelta kviešu krājumu "pēmirsis" paziņot citiem sējējiem, kuņiem, neapšaubāmi, tiesības zināt, cik graudu apcirkņos sabērti. Kā modināsim apziņu atbalstīt arī turpmāk līdzīgus aicinājumus, ja sirdi ieguļas rūgtums un vienam otram arī šaubas?

Te man domas apstājas pie Kurzemes brāļu kapiem Lestēnē un tur pie ieejas lielā un skaistā uzraksta - "Patiešībai jāredz dienas gaisma." Arī mēs, sējēji šeit, vēlamies redzēt šo dienas gaismu, kas vēl līdz šim nav sasniegusi mūsu zemes krastus! DV Latvijā valdei gan sirsnīgi ieteicu likt kārtis galdā un neuzskatīt atsaucīgos ziedotājus par trešo, padumjo brāli, kas vienmēr plaši atveļ maku, tikko kāds pabirdina pa asarai. Varētu būt arī otra iespēja, ka vēl nav saskaitīti visi zelta kviešu graudi? Bez pārmetumiem, iecietībā gaidīsim un varbūt, ka uzzināsim arī kaut ko tuvāku par līdzekļu saņemšanu, izlietošanu un atskatām par šo nometni. Varētu pīelaist varbūtību, ka daudzo darbu sastrēģumā un laika trūķumā viss nav paveikts, kā iecerēts.

Ja esam kļūdijušies savās prasībās, mācīsimies no tām nākotnē, lai nākamā bērnu vasaras nometne būtu vēl plašāka, skaistāka un pilnīgāka, kur devēja un ņēmēja pārskats tiek noslēģts ar vienu un to pašu skaitli. Kāpjot pa nesen uzceltām apvienošanās kāpnēm, centīsimies sasniegt pašu kalna galu, kas vēl, diemžēl, šķīet tālu, lai mūsu visu jaunā paaudze tur uzkāptu un uznestu Latvijas karogu, ietītu baltā linu palagā. Gaišiem mērķiem tautas atsaucība vienmēr bijusi laba, tikai neļausim šaubām iesēsties skaidrības krēslā. □

Skrastiņu Indulis

@@@@@

NOTIKUMI MONTREALĀ UN APKĀRTNĒ

AIZVADĪTA BĒRNU VASARAS NOMETNE TĒRVETĒ

Tālumniēki atsaucīģāki par montrealiešiem

Ev.-lut. Trīsvienības draudzes lauku īpašuma Tērvete bērnu vasaras nometni, kas atrodas Sarkanās upes krastā, apmēram, pusceļā starp Otavu un Montrealu, nedaudz pāri 100 km no vienas vai otra puses, talkas veidā, piedalīties ap ducim talcinieku, sakārtoja jaunu nometņotāju uzņemšanai 30. jūnijā.

1. jūlijā to atklāja ar māc. R. Caunes vadītu dievkalpojumu. Tas notīka tieši upes stāvajā krastā, pie otrās nometnes dzīvojamās mājas izbūvētajā plašajā pajumtes verandā, kur bija pulcējušies tuvu pie 40 no 5 līdz 16 gadu veci bērni un jaunieši un ap pāris duču bērnu vecāku un viesi. Svēto rakstu lasīšanā un ceremonijā viņa bija iesaistījusī jauno paaudzi. Dievkalpojumu kuplīnāja J. Mateus ģitāres pavadījums un jaunās paaudzes līdzī skandētas garīgās dzīesmas. Labā latviešu valodā, kā arī dievlūdžējbērnu atbildes dievkalpojuma ceremonijām. Pārsteidza jaunās paaudzes ritmiskā sekošana un dievkalpojuma ceremoniju zināšanas. Jāprasa, kad un pa kuņu laiku viņi to apguva, kad bieži pat vecākai paaudzei dievkalpojuma ceremonijā draudzei paredzētie vārdi jāmeklē mācītājas sagatavotās lapīņās.

Nometni atklāja plkst. 12 ar triju - Latvijas, Kanadas un Kvebekas karogu uzvilķšanu mastos, goda sardzē stāvot nometņotājiem, bet pusapli jaunai paaudzei ar viesiem. Atklāšanas ceremoniju vadīja nometnes pārzinis Jānis Mateus, kas bija arī atbildīgā persona par nometni un tās izkārtojumu. Viņš aicināja jaunos nometņotājus uz sadrau-

dzību, iecietību, satību un otra nometņotāja respektēšanu, kā arī vispusīgi pastāstīja par paredzētajām nodarbībām. Par finansiālo pusi stāstīja kasieris Roberts Kalniņš, norādot, ka nometnes uzturēšanu atbalsta ne tikai nometņotāju vecāki, bet arī sabiedriskās organizācijas. DV Montrealas nodaļas valdes priekšsēdis I. Skrastiņš, apsveicot nometņotājus, vadītājus un novēlot smelties jaunus spēkus jaunajam latviešu skolas mācību gadam, pasniedza nodaļas dāvanu - čekus par \$ 200.-. Tas nav vienīgais DV Montrealas nodaļas atbalsts bērnu vasaras nometnēm; vanāgi ar \$ 400 un vanadzēs ar \$ 200 atbalstīja arī DV Latvijā bērnu vasaras nometni Apņeros, kuŗa ar jūnija mēnesi pavēra durvis vanadzēniem un citiem trūcīgo ģimēnu bērniem Latvijā, kas turpināšoties vismaz pāris mēnešus ar divnedēļu ilgu laiku katrai nometņotāju saimei, dodot iespēju vairākiem simtiem bērnu tur pavadīt vasaru Vidzemes kalnājā.

Nometņotāju guļamvietas iekārtotas labi numurētās 7 istabās, ar atbildīgā pārziņa vārdu uz durvīm, divās no 4 nometnei piederošās ēkās, kā arī 4 teltīs. Tikai dažu soļu attālumā ir trešā ēka ar virtuvi un palieļu ēdamtelpu, kas tiek izlietota arī saietiem un priekšnesumiem lietainās dienās. Jauki izbūvēta ar gaišu dēļu segumu un labi ieturēta ir arī nometnes mazgāšanās telpa ar dušu, tīru un labi ieturētām labierīcībām, kas liecina par vadības modrību un kārtības izpaušmi. Pretim Tērvetes lielajai mājai, nogāzē pie Sarkanās upes ierīkota arī daļēji nozogota peldētava, kur kalnu ieslēgtā Tērvetes ielejas vasaras tveicē var atvēsināties upes vēsajos ūdeņos.

Lai iepazīstinātu bērnu vecākus ar paredzamām nometnes nodarbībām, kuŗās ietilpst nakts gājieni caur Tērvetes mežaino kalnu grēdām, dažādas sporta nodarbības un 2 dienu izbraukums ar pārnakšņošanu teltīs Labrenču kalnos, nometnes vadītājs J. Mateus bija sasaucis vecāku sapulci, kuŗā piedalījās ap ducis vecāku no Otavas, Toronto, Hamiltonas un pāris montrealiešu. Tika pārrunāti arī dažādi ieteikumi un priekšlikumi nometnes darbības turpināšanā. Viņš arī paziņoja, ka nometnes 2. nedēļā vadību uzņemsies otaviete Ingrida Mazute, kuŗai ir liela pieredze nometņu nodarbībās Latvijā.

Priekšpusdiena noslēdzās ar nometnes saimnieču gatavotām pusdienām, liekot galdā gan viltoto zaķi, gan arī vērsa cepešus, kas mazajiem nometņotājiem pēc svaigā zaļo kalnu gaisā pavadītajām stundām labi gāja pie sirds. Kad iejautājos Robertam Kalniņam, no kuŗas pilsētas nāk visvairāk bērnu, viņš atbildēja, ka no Toronto un Hamiltonas. Tas mani gaužām pārsteidza, jo biju sagaidījis Montrealas vārdu. No mūsu pašu lielpilsētas nometnē piedalījās tikai 4 bērni. Tas tā tādēļ, ka vairākas ģimenes bija devušās apciemot dzimteni, lai piedalītos dažādajos notikumos Latvijā, it sevišķi Rīgas 800 gadu jubilejas pasākumos. Latviešu skolā mācās 22 bērni un ja arī 3 vai 4 aizbraukuši, kur paliek pārējie? Šķiet, ka esmu izvēlējis pareizu virsrakstu, ka tālumnieki ir atsaucīgāki par montrealiešiem.

Lauku īpašumu "Tērvete" nopirka pirms nepilniem 40 gadiem agrākā Sv. Pāvila draudze par \$ 50,000.-. Gadu no gada latviešu aktivitātes tur kļuva arvien dzīvākas un jau pēc dažiem gadiem latviešu "jaunsaimnieku" sētu un zemes iepircēju skaits pārsniedza 2 ducis. Cēlās vasarnīcas un nebija nedēļas nogaļu, kad kaut kur ap km gaŗajā un 1/2 km platajā, kalnu un ieleju rotātajā, straujās Sarkanās upes krastā nesvinētu spāru svētkus latviskā paradumā. Klusās dienās varēja labi sadzirdēt netālo, ap 50 m augsto Bell ūdenskritama šņākšanu un pa upi lejup uz Otavas upes pusi plūda balķi, bieži sprostojojoties krāču vietās. Vīdzīvākās izdarības Tērvetē iezīmējās Jāņos, kuŗos pulcējās bieži vien vairāk kā simts ligotāju, kas tad, iedami no

mājas uz māju, ar latvisko ligo pieskandināja Tērvetes kalnus. Latviskais Ligo vakars iepatikās vietējiem iedzīvotājiem, jo arī kvebekiešu sabiedrībā šie svētki ir izteikti skaļi, ar uguņošanu, dziesmām un alus kausu cilāšanu. Lidzīgi mums, kvebekiešu sirdis ligo vakarā pauž savas franču izcelsmes nacionālās jūtas, cerības, ka reiz pienāks diena, kad Kvebeka iegūs brīvību (lasi, neatkarību) "nebrīvajā" Kanadā. Dienu no dienas šis prasības pēc neatkarības kļūst skaļākas, par ko cīnas ne tikai Kvebekas provinces franciski noskņotā valdība, bet arī Kvebekas skaļākā un nacionālākā Kvebekas Bloka (Bloc Quebecois) politiskā partija. Šī iemesla un arī vecuma dēļ daļa tērvetiešu savus īpašumus jau paspējuši pārdot vai arī norakstīt pēcnācējiem. Tērvetē iestājies jūtams klusums. Ev.-lut. Trīsvienības un Sv. Pāvila draudzēm apvienojoties, īpašums nonācis Trīsvienības draudzes rokās. Tas līdz šim uztur pats sevi un kļuvis par jauku atpūtas vietu ne tikai montrealiešiem, bet arī otaviešiem. Par tā agrāko spožumu un rosni vēl liecina pie Tērvetes robežas iebraucamā ceļa darbigā un nacionālā tērvetieša, nelaika Agrumu Pētera celtie un tagad apsūbējušie latviskā stila sargtorņi. □

Skrastiņu Indulis

@@@@@

MONTREALA VĒL DŽIVA

Pensionāru jūlija mēneša saiets notika 19. datumā, Latviešu centra sarīkojumu zālē. Piedalījās ap 50 dalībnieku. To atklāja valdes priekšsēdis V. Paegle ar pāris dzejoļu lasījumiem. Sekoja māc. R. Caunes vadītais svētbrīdis. Šoreiz V. Paegle priekšnesumu daļā deva negaidītu pārsteigumu - gaŗākā stāstījumā iepazīstināja ar Montrealas pilsētas vēsturi, pirmajiem franču izcelsmes dēkaiņiem, kā Žaku Kartjē, kas 1534. gadā sasniedza Gaspē pussalu Kanadas ziemeļaustrumu daļā, bet gadu vēlāk, savā otrajā braucienā, dodoties pa Svētā Labrenča upes ieteku uz dienvidiem, nonāca Hošelagas ciemā, tagadējās Montrealas dienvidaustrumu daļā, vietā, kas vēl paturējusi savu Hošelagas vārdu. Savā stāstījumā V. Paegle aprakstīja franču avantūristu, ieskaitot Samuela de Šamplena ciņas ar indiāņu ciltīm, angļu militārām vienībām un smagiem cilvēku un materiālu zaudējumiem, kā arī papildspēku sūtījumiem no Francijas.

Franču neatlaidība, sīkstums un tieksme nostiprināt Francijas intereses šajā tālajā zemes krastā tomēr vaiņagojās ar panākumiem, un šodien Montreala ir otra lielākā pilsēta Kanadā, bet sešdesmitajos gados tā bija lielākā.

J. Metums nolasīja pāris humoristiskus stāstījumus angļu mēlē. Pensionāru biedrzīne Ilga Strautiņa, nolasot pa isam pantīņam, apsveica jūlijā dzimušos: Vilmu Krūzi, Ēriku Vitiņu, Valiju Grundi, Žaninu Reveliņu, Spidolu Zariņu, Ainu Paegli, Maldu Skaiskalni, Antoņinu Bremzi, Martu Ērgli, Miliju Godiņu, Jāni Gributu, Jāni Verneru un Jāni Ezerosi. Neiztrūka tradicionālā vina glāzes pacelšana un "Daudz baltu dieniņu..." dziedāšana.

Saimnieces - Marija Tūtere, Anra Lazdiņa, Hedija Ozoliņa, Elizabete Metuma Ainas Paegles vadībā pacienāja saieta dalībniekus ar ceptu cāli un bagātīgu dažādu cepumu klāstu. □

*

Uz 50 gadu (zeltkāzu) jubileju draugu un paziņu pulciņā 24. jūnijā atskatījās Aina un Voldemārs Paegles, kuŗus 1956. gadā, tieši Jāņos, Rīdemera dievnamā salaulāja pirmais ev.-lut. Trīsvienības draudzes gans Ādolfs Gau-diņš. Kāzu mielasts ar 3 dučiem kāzinieku toreiz notika Ainas māšas vīra Mārtiņa un Dzidras Ikvildu, vienu no pirmajiem iebraucējiem Montrealā pēc 2. pasaules kaŗa, ērtajā dzīvoklī. Viņu mājas durvis vienmēr bija plaši atvērtas latviešu ieceļotājiem, māja Forta ielā kļuva par pirmo

jauniebraucēju apmešanās un arī bieži darba sagādes centru. 50. gadu jubilejas atcere notika Ainas un Voldemāra skaisti iekoptās mājas dārzā Vodroi (Vaudreuil) pilsētīnā. To ar svētbrīdi ievadīja māc. R. Caune, bet jubilārus sveica tuvākie draugi un domu biedri. Pagājuša vasarā Paegļu mājvietu un dārzu apbrīvoja ap 300 dzīves vietu skaistuma cienītāji, kas meklēja jaunas idejas un padomus savējo veidošanā. Bija bagāts galds, ko bija sarūpējusi pati mājas māte. Varbūt, atkal tiksimies pēc 10 gadiem, tā saucamajās, dimanta kāzās. □

Skrastiņu Indulis

@@@@@

BRĪVĪBAS CĪŅU ATCERE MONTREALĀ

Ikgadīgā pensionāru apvienības un DV Montrealas nodaļas kopīgi rīkotā Brīvības cīņu atcere notika š. g. 16. augustā, Montrealas latviešu centrā. Pēc V. Paegles dzejoļu lasījumiem un māc. R. Caunes vadītā svētbrīža par Latvijas brīvības cīņām referēja I. Skrastiņš. Temats - "Brīvība un neatkarība - tautu nākotne". Pamatojoties uz prof. Edgara Dunsdorfa grāmatā "Mūžīgais latviešu kaņavīrs" sniegtās informācijas latviešu kara vēstures izvērtējumā, referents īsumā pakāvējās pie seno latviešu cilšu, sevišķi kuršu iznākšanu vēstures gaismā pirms 1200 gadiem un to aizsargāšanās cīņām pret vāciešiem, krieviem, leišiem, poļiem, zviedriem un vēl citiem, norādot, ka latviešu kaņavīrs cīnījās, lai aizstāvētu savas ciltis un atņemtu iebrucējiem nolaupītās mantas, bieži šķērsojot arī savas zemes robežas. Galveno uzmanību referents piegriezta tieši Latvijas atbrīvošanas cīņām, sākot ar strēlnieku varonības parādīšanu jau ap 1915. g. cīņās pret vāciešiem, tiem sastāvēt vēl cara armijā, kuŗas prof. Edgars Andersons salīdzinājis ar slavenajām Napoleona kaujām pie Votērlū. Tuvāk apskatīta tika arī latviešu strēlnieku maldināšana kā no cara, solot tiem brīvu zemi plašajā Krievijā, tā arī boļševiku aģentu-aģitatoru propaganda par vienlīdzības un taisnības ieviešanu visu zemju strādniekiem, par ko cīnījās un krita abās pusēs diženie latviešu strēlnieki. Viņu varonību bija labi novērojis kāds amerikāņu kara vēsturnieks, aprakstot tā laika apstākļus vārdiem: "Laikā, kad latviešu strēlnieki cīnījās ārkārtīgi grūtos apstākļos, iekšējā Krievijas korupcija grūda viņiem dunci mugurā. Viņi bija spiesti atkāpties, jo krievu ģenerālstabs tiem nesūtīja palīgā solītās rezerves. Viņi bija spiesti atdot apgabalus, ko bija aizstāvējuši ar lielām ciešanām un asins straumēm." Strēlniekos radies iespaids, ka krievu armijas augstākā vadība nolēmusi tos iznīcināt, tos pašus, kas aizturot vācu 8. armiju Rīgas pievārtē deva iespēju paglābties no gūsta un iznīcināšanas 300,000 vīru lielajai krievu 12. armijai. Angļu un franču novērotāji - ģenerāļi Knoks, Hills, Tibo, Nisels un Legrā strēlnieku varonību apraksta vārdiem: "Fiziski spidoši, atīstīti vīri, visi labi apmācīti kaujinieki, latviešu virsnieku augstākā disciplinētā padotībā." Strēlnieki varonību pierādīja 1916. g. marta un jūlija kaujās, kuŗas kāds amerikāņu novērotājs apraksta vārdiem: "Latviešu pulku drošsirdība un spēks bija tik liels, ka tikai dažus mēnešus pēc saformēšanas viņu varoņdarbus atzīmēja oficiālajās krievu publikācijās un tās pulku varonība tika minēta arvien biežāk, līdz to slava izpletās pa visu plašo Krieviju, tad pāršalca pārējo Eiropu un arī Ameriku." Soli pa solim šai slavai sekoja arī Latvijas atbrīvošanas cīņu dalībnieki, Ventas ērgļi ar plkv. O. Kalpaku, slavenie Ziemeļnieki, plkv. Jorga Zemītāna vadībā, un šodien malā nostumtais latviešu legiōnārs. Cīnoties krievu armijas rindās, strēlnieki bija zaudējuši ap 35,000 vīru. Strēlnieki vissmagāko sitienu piedzīvoja Vācijai sabrūkot un noslēdzot miera līgumu ar Krieviju, atdodot tai visus Baltijas apgabalus.

Krievu armija dezertēja, bēgot uz Krieviju, bet latviešu strēlniekiem nebija kur iet un 45,000 devās uz Maskavu, bet ap 12,500 vācieši apcietināja un aizsūtīja uz Vācijas koncentrācijas nometnēm. Dibinoties Latvijas valstij 1918. g. 18. novembrī, tās stāvoklis no visām toreiz jaunajām valstīm, ieskaitot Igauniju, Lietuvu, Poliju, bija vissliktākais, jo pretēji tām, kuŗu jaunieši palika savās tēvu zemēs, Latvija bija kaila un tukša no ieročnesēju spējīgiem vīriem. To apdraudēja sarkanais nezvērs ar melno bruņnieku ar 30,000 lielu kaņaspēku. Kad nedaudz drošsīrzu nodibināja Latvijas valsti, 1919. g. 3. janvārī Daugavmalā pie koka tilta ar plkv. O. Kalpaku stāvēja jaunā Latvijas 220 vīru lielā armija. Tajā pašā laikā Igaunijā ar tās valdības atļauju plkv. J. Zemītāns uzsāka Ziemeļlatvijas armijas veidošanu, pulcinot Tērbatā, Tallinā un Pērnāvā esošos latviešus. Pirmai iesaukšanai atsaucās ap 1700 jaunu cīnītāju. Tika izveidoti 2 pulki - Valmieras ar plkv. Jansonu un Cēsu ar daudzīnāto Skolnieku rotu plkv. Berķa vadībā. Pateicoties igauņu un somu kaņavīru iesaistīšanai cīņās pret sarkaniem un vācu Landesvēra armiju, Ziemeļniekiem izdevās atbrīvot Vidzemi un Latgali. 1919. g. 6. jūlijā plkv. Zemītāns ar savu Ziemeļnieku armiju iesoļoja Rīgā un vietā, kur šodien stāv atjaunotais Brīvības pieminekļis, tautas gavīļu un ziedu apsveikts savienojās ar plkv. J. Baloža Ventas ērgļiem. Tā 6. jūlijs kļuva par Latvijas atbrīvošanas atceres dienu, kas vēlāk, dažu intrigu rezultātā, tika pārlikta uz augusta mēnesi.

Jāatzīstas, ka visus Latvijas brīvības gadus lauri par Latvijas atbrīvošanu tika pasniegti ģen. J. Balodim, tikai gaŗāmejot pieminot Ziemeļnieku nopelnus līdz ar viņu diženo plkv. Jorgi Zemītānu. Rūgtums Ziemeļnieku sirdīs nav rimis un vēl arvien ir neatbildēts jautājums, vai tiešām mums pašiem bija jāslēpj savas vēstures gaišākie momenti?

Referātam sekoja J. Metuma apsveikumi augustā dzimušajiem: J. Greizim, A. Apinim, S. Opolniekam, A. Melderei, V. Opelniecei, M. Steprānei, M. Deljērai, A. Zariņam, I. Safai, H. Šmitei, G. Vēreniekam un I. Strautiņai ar kartiņu pasniegšanu un pantiņu nolasišanu, kā arī vina glāžu pacelšanu un "Daudz baltu dieniņu..." dziedājumu.

V. Paegle apsveica ciemiņu no Latvijas - ārsti balss traucējumos Annu Mooru, kuŗa bija patikami pārsteigta par latviešu saimes aktivitātēm svešajā zemē. Viņa pastāstīja par dzīvi un apstākļiem dzimtenē. V. Paegle nolasīja sava iepriekšēja saieta lasījuma turpinājumu par Montrealas raibo vēsturi.

Pensionāru saimnieces pacienāja visus ar frikadelēm mērcē, jauniem kartupeļiem, salātiem un bagātīgu kūku un cepumu klāstu. Neiztrūka arī bokseru porcijas. Tas viss deva spēku dažu tautas dziesmu dziedāšanai. □

Skrastiņu Indulis

@@@@@

KO DARA DV MONTREALAS NODAĻA?

DV Montrealas nodaļas valdes sēde notika 4. septembrī Latviešu centra sēžu zālē. Tajā pārrunāja vairākus ar palīdzības sniegšanu Latvijā saistītus jautājumus un pieņēma lēmumus tuvākai nākotnes darbībai.

Viens no tiem bija pirmsvētku palīdzības saiņu sūtījums dzimtenei, jautājums, kuŗa izlemšanai valde pirms mēneša pielika paziņojumu pie informācijas dēļa Latviešu centrā, lūdzot saiņu sūtītājus paziņot saiņu skaitu 3 personām - Ērikai Vitiņai, Hedijai Ozoliņai un Spidolai Zariņai. Līdz šim pieteikti tikai ap 50 saiņu, kas liecināja, ka interese par svētku sūtījumiem ir ļoti maza. Sakarā ar to, valde nolēma šoruden saiņus nesūtīt un arī nepieņemt nedaudz pieteiktos saiņus, jo nodaļa nevar atļauties no savas kabatas piemaksāt vairākus tūkstošus dolāru.

Tiem, kas noteikti vēlas nosūtīt saipus, jāsazinās ar māc. A. Celma vadīto pasākumu Toronto - "Latviešiem Latvijā - Latvieši Kanādā", kas sūta saipus katru mēnesi. Tālrunis noliktavā: 416-663-9147 vai mājās 416-267-3507. Tuvākas ziņas laikrakstā "Latvija-Amerikā".

Nolēma atbalstīt uz svētkiem trūkcūcietējus dzimtenē - daudz bērnu ģimenes, skolas, slimos un vecos kaŗavīrus, veco ļaužu mītnes un bērnu namus ar naudas sūtījumiem, jo lietotu drēbju un apavu izvēle Latvijā ir ļoti liela.

DV Kanādā 14. jūnija ziedojumu akcijā līdz šim no 61 ziedotāja saņemti \$ 2,170.- (agrāk \$ 1,775.-). Vēl ziedojuši: \$ 15 I. Dekmeiers, \$ 25 Sp. Zariņa, J. Gributs, V. Leikučs, Velta Tomsons, \$ 35, R. Karlsons, \$ 50 J. Odiņš, J. Tērauds un \$ 150 A. Panga. Valde izsaka visiem sirsnīgu pateicību. Kurzemes Brāļu kapu un Brīvības pieminekļa atbalstam nosūtīja \$ 460.

Pārrunāja tikko iznākušās "Vieda" izdevniecības jaunās Aivara Gardas grāmatas "Nevienam mēs Latviju nedodam" tendenciālo saturu un nespēju pozitīvi izvērtēt patreizējo, vēl arvien saspīlēto politisko stāvokli Latvijā. Iestāšanos ES un NATO tā noliedz kā valstij un tautai nepieņemamu stāju. Žēl, ka šādu domu atbalsta DV Latvijā žurnāla izdevniecība. Ko par to domā DV Latvijā valde? Būtu labi, ja tā labi pārdomātu žurnālā rakstīto un atklāti publicētu savu nostāju. Kāpēc raustīt lauvu aiz astes? - Tā vēl arvien ir spējīga nokost ne tikai rāvēja roku, bet arī saplosīt pašu astes rāvēju. □

Skrastiņu Indulis

@@@@@

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

r i k o

svētdien, 21. oktobrī, plkst. 16:00,
Latviešu centrā, 3955 Provost ielā,
Lašīnā,

Jaunā Rīgas teātrā

VIESIZRĀDI.

Izrādīs igauņu drāmaturga Jana Tatjes lugu

BRĪVAIS KRITIENS

Režisors - Alvis Hermanis

Aktieŗi - Kaspars Znotiņš, Agnese Zeltiņa, Ivars Kalniņš un Alvis Hartmanis.

Ieejas kartes : 25.00

Iepriekšpārdošana:

Anita Poriete-Bedard, tel. 697-6624

Roberts Klaiše, tel. 422-0562

Čeki rakstāmi uz Montreal Latvian Society vārda un sūtāmi: 113 Highgate Ave., Pointe Claire, QC, Canada H9R 2X5.

Pēc izrādes paredzēta tikšanās ar aktieŗiem un Ivara Kalniņa mūzikāliem priekšnesumiem.

Laipni lūdzam apmeklēt šo izrādi un iegādāties ieejas kartes. Vietu rezervācija pasūtīnājumu ienākšanas kārtībā.

Aiciniet līdz savas paziņas!

Gaidām visus latviešu teātrā cienītājus!

Rikotāji

Nākamais MLB Zīpotāja numurs iznāks novembra sākumā. Manuskriptus un ziņas tam lūdzam līdz 15. X

Šā gada MLB Zīpotāja d e c e m b r a numurā atkal publicēsim

KOPĒJO ZIEMSVĒTKU UN JAUNGADA APSVEIKUMU.

Tas ir visu dalībnieku kopējs sveiciens, ne atpirkšanās no personīgām apsveikumu kartiņām.

Sveicienā var piedalīties visi MLB biedri, MLB Zīpotāja lasītāji un atbalstītāji un jeb kuŗš cits, kas to vēlas, gan tuvumā, gan tālumā. It sevišķi gaidām montrealiešu, otaviešu un kvebekiešu aktīvu piedalīšanos. Aicinām savus sveicienus nodot arī organizācijas un saimnieciskus uzņēmumus Montrealā.

Ērtības labad, lai taupītu Jūsu un mūsu laiku, automātiski pieņemam, ka šajā sveicienā piedalīsies v i s i iepriekšējā gada dalībnieces un dalībnieki. Ja nu tomēr kaut kādu iemeslu dēļ Jūs to nevēlētos darīt, lūdzam to nekavējoties paziņot redakcijai, tālr. 514-457-9832, tālraidis (fakss) 514-457-3496.

Piedalīšanās pret labprātīgu ziedojumu.

Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda un adresējāmi: SVEICIENS, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe, QC, Canada H9X 2R2.

Jūsu piedalīšanās gaidīta! Izmantojiet izdevību! Pēdējais pieteikšanās termiņš jauniem dalībniekiem - 30. novembris.

Redakcija

MONTREALAS LATVIEŠU SKOLA

atsāk darbību

2001./2002. mācību gadam
sestdien, 2001. g. 22. septembrī, plkst 09:00,

Montrealas latviešu sabiedriskā centrā,
3955 Provost ielā, Lašīnā.

Bērnu dārzā pieņemam bērnus sākot ar 3 g. v.

Lūdzam pieteikties pie Kristīnes Ortmanes,
tālrunis 514-486-0224

Mākslinieka VISVALŽA REINHOLDA gleznu IZSTĀDE notiks 30. septembrī, no plkst. 14:00 - 16:00, Rudens svētku laikā, ev.-lut. Sv. Jāņa draudzes īpašumā SAULAINĒ. Atklāšana plkst. 14:00. Tā būs pēdējā reize skatīt šos darbus vienkopus, jo mākslinieks ar dzīves biedri ir pārdevuši savu lauku īpašumu un ir pārcēlušies uz jaunu dzīves vietu Kolingvudā.

MBL bibliotēkā pieejamas 100 dažādas latviešu VIDEO FILMAS. Bibliotekārs V. Ozols ir istrādājis pagaidu noteikumus to saņemšanai. Interesenti var tās saņemt skatīšanai, sazinoties ar viņu, tel. 695-3648. Turpmāk vēl.

LATVIEŠU KREDITSABIEDRĪBA

LATVIEŠU KREDITSABIEDRĪBAS
PAKALPOJUMU LIKMES PAR TIEŠU NAUDAS
PĀRSŪTĪŠANU UZ UNIBANKU LATVIJĀ:

ASV/KANADAS	ASV/KANADAS
\$100 - 500	\$8.00/ 10.00
\$501 - 10,000	\$16.00/ 20.00
\$10,001+	\$40.00/ 50.00

Pārsūtījumā adresētā persona var naudu saņemt Unibankas filiālēs visos Latvijas rajonos. Sūtītājam pašam ir jāpaziņo saņēmējam par naudas izsūtīšanu.

Informācija - lūdzu zvaniem (416) 922-2551, jeb rakstiet Latvian Credit Union, 491 College Street, Toronto, ON M6G 1A5 Kreditsabiedrības birojs slēgts pirmsdienās

SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIS

Biežāk lietoto telpu adreses: Sv. Jāņa igauņu baznīca, kur notiek dievkalpojumi, 4345 Marcil ielā.
Ev.-lut. Trīsvienības draudzes nams - 3438 Rosedale Avenue, tālrunis 489-3224; fakss 514-489-0400
Montrealas latviešu sabiedriskais centrs - 3955 Provost ielā, Lašīnā, tālrunis 634-4082
Latvijas vēstniecība Kanādā: 280 Albert St., Suite 300, Ottawa, ON K1P 5G8; t. 613-238-6014, f. 613-238-7044

16. septembrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes **kārtējais dievkalpojums.**

23. septembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **kārtējais dievkalpojums.**

3. oktobrī, plkst. 16:30, Latviešu centrā, A/S "Bebri" **gadskārtējā pilnsapulce.**

7. oktobrī, plkst. 11:00, Tērvetē, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **Pateicības dienas dievkalpojums ar dievgaldu.**
Pēc tam, Tērvetes lielās mājas pagraba zālē Pļaujas svētku mielasts.

11. oktobrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības **kārtējā sanāksme.**

14. oktobrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **kārtējais dievkalpojums.**

21. oktobrī, plkst. 10:30, Notre Dame bazilikas Jēzus Sv. Sirds kapličā, 426 Sulpice ielā, Montrealas latviešu katoļu draudzes **kārtējais dievkalpojums.**

21. oktobrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **kārtējais dievkalpojums.**

21. oktobrī, plkst. 16:00, Latviešu centrā, Montrealas Latviešu biedrības izkārtojumā, Jaunā Rīgas teātra **viesizrāde.** Izrādis igauņu drāmaturga Jana Tatjes lugu "Brīvais kritiens". Skatiet paziņojumu **24. lpp.!**

27. oktobrī, plkst. 16:00, Latviešu centrā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **gadskārtējais bazārs.**

28. oktobrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **Reformācijas svētku dievkalpojums ar dievgaldu.** Sprediķos viesis - St. Mathias anglikāņu draudzes māc. William Blizzard.

Pēc tam, baznīcas lejas telpās, kafijas galds.

10. novembrī, plkst. 15:00, Latviešu centrā, DV Montrealas nodaļas 51. gada svētku un Lāčplēšu dienas atceres dienas **sarīkojums.**

11. novembrī, plkst. 13:30, Sv. Jāņa igauņu baznīcā, ev.-lut. Trīsvienības draudzes **kārtējais dievkalpojums.**

15. novembrī, plkst. 13:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu pensionāru apvienības **kārtējais saiets.**

17. novembrī, plkst. 16:00, Latviešu centrā, Montrealas latviešu organizāciju padomes rīkotais **Latvijas valsts svētku akts, koncerts un saviesīgs vakars.** Piedalīsies ansamblis **Dzirksts** no Toronto. Plašāks paziņojums nākamajā MLB Ziņotāja numurā.

MLB Z 2001 IX/X 725

Laipni lūdzam MLB biedrus un MLB Ziņotāja lasītājus nokārtot savus izstāvošos maksājumus ar **atbildes pastu.** Izmantojiet zemāk iespiesto maksājuma blanku. **Dāviniet** MLB Ziņotāju saviem radiem un paziņām Latvijā! Gaidām MLB biedru saimē ikvienu. Iestāšanās maksa ir tikai \$ 5.-, bet biedru maksa \$ 15.- gadā.

Vēršam Jūsu uzmanību uz faktu, ka nevaram garantēt absolūtu SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀŽA pareizību. Neskaidrību gadījumos aicinām sazināties ar pasākumu organizētājiem. Pavaicājiet!

Šo MLB Ziņotāja numuru izdalām lasītājiem uz rokas 13. septembrī pensionāros. Pārējos eksemplārus nododam Kanadas pastā 15. septembrī.Red.

MLB ZIŅOTĀJA administratorei un MLB kasierei A. Porietei-Bedard, 113 Highgate Ave., Pointe Claire, Que,
Canada H9R 2X5, ☎514-697-6624

Ar šo nosūtu MLB Ziņotāja abonementa samaksu par _____ gadu/iem (\$ 35.00 vai \$ 30.00)	\$ _____
Gaisa pasta piemaksu (ASV \$ 6.-, citos kontinentos \$ 20.-).....	\$ _____
Ziedoju tehnisko izdevumu segšanai	\$ _____
Ziedoju spiestuves uzlabošanai, mašīnu remontiem.....	\$ _____
Dāvinu MLB Ziņotāju.....	\$ _____
LNAK dalības maksu (maksājot caur MLB \$ 10.-; pensionāriem \$ 5.00).....	\$ _____
MLB biedru maksu par 2001./2002. darbības gadu (\$ 15.-)	\$ _____
Ziedojumu Montrealas latviešu biedrībai	\$ _____
Ziedojums Kopējam svētku sveicienam	\$ _____
Čeki rakstāmi uz Montreal Latvian Society vārda	Kopā \$ _____

(Maksātāja vārds, uzvārds, adrese, pasta koda, tālruna numurs) (paraksts)

0304047292

2001. gadā Rīga svin
800 gadu jubileju.
Dibināšanas atceres svinības
notiks visu gadu.

Rezervējiet laicīgi jūsu

- lidojumus
- viesnīcu
- speciālus Latvijas apskates braucienus

zvaniet

Ilonai Krūmiņai
vai **Jānim Kravim**

416-322-7414

1-800-268-7442

e-pasts jktravel@on.aibn.com

Goliger's
TravelPlus.

Operated by KRAVIS TRAVEL SERVICES

191 Eglinton Avenue East, #308

Toronto, ON M4P 1K1

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514 - 483-1870

FLOWERS
by
Laryanna

MLB ZIŅOTĀJS / ISSN 0227-2433

FAKSA NUMURS 514-457-3496

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832, fakss 514-457-3496

ADMINISTRĀTORE: Anita Poriēte-Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Quebec, Canada H9R 2X5

EKSPEDĪCIJA: Velta Ozols. **DARBINIEKI:** Elmārs Bārdiņš, Konstantīns Čaks, Ausma Hūns, Valdis Ozols, Aina Paegle, Voldemārs Paegle un citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 35.00 gadā, MLB biedriem, pensionāriem un kaŗa invalīdiem - \$ 30.00 gadā, gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 6.00, uz citiem kontinentiem \$ 20.00 gadā; atsevišķas burtnīcas maksa - pret \$ 3.00 ziedojumu. **PAZIŅOJUMU LAPPUŠU SLEJU MAKSAS:** mazākais paziņojums \$ 20.00, 1/4 lpp. - \$ 30.00, 1/3 lpp. - \$ 35.00, 1/2 lpp. - \$ 40.00 pilna lpp. - \$ 65.00; paziņojumu sagatavošanas izdevumi - \$ 20.00; Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Vasaras mēnešos vai neparedzētos gadījumos iespējams dubultnumurs. Materiāli tekošajam numuram iesūtāmi vai nododāmi redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus īsināt. Raksti un vispārējas ziņas nepauz ne MLB valdes, nedz redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatus iztīrītajos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod vārds un uzvārds, pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Redakcija iesūtītos materiālus neuzglabā un nesūta atpakaļ. Anonīmus rakstus neievēro.

*****
MONTREAL LATVIAN SOCIETY SEPTEMBER 2001 OCTOBER MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS
ASSOCIATION LETTONE DE MONTREAL SEPTEMBRE OCTOBRE BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS
*****

Envoyé par la Association Lettone de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfé, Qué., Canada H9X 2R2, ☎514-457-9832